

„Élhetőbb Dél-Zaláért”

Az Innovatív Dél-Zala Vidékfejlesztési Egyesület Helyi Vidékfejlesztési Stratégiája

2013
(jóváhagyásra váró dokumentum)

2013. április 3.

Tartalom

1.	Vezetői összefoglaló	3
1.1.	A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia jövőképe	3
1.2.	Főbb célkitűzések	3
1.3.	A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának célja	3
1.4.	A HVS felülvizsgálat során alkalmazott nyilvánossági intézkedések, résztvevők	4
1.5.	A HVS felülvizsgálat során elfogadott módosítások	4
2.	Helyzetelemzés.....	5
2.1.	A LEADER Helyi Akciócsoport által lefedett terület ismertetése.....	5
2.2.	A LEADER Helyi Akciócsoport és a helyi partnerség	10
2.3.	A LEADER megvalósítás során elért eredmények áttekintése	11
2.4.	A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának indokoltsága.....	16
2.5.	SWOT elemzés.....	18
3.	Helyi Vidékfejlesztési Stratégia	19
3.1.	A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia jövőképe.....	19
3.2.	A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia kapcsolódása a térség szükségleteihez	19
3.3.	A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia fő célkitűzései.....	21
3.4.	A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia intézkedései	23
3.5.	Forrásallokáció	50
4.	A Helyi Vidékfejlesztési Stratégiával kapcsolatos intézkedések.....	50
4.1.	Nyilvánossági intézkedések, projektötlet-gyűjtés	50
4.2.	A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia végrehajtása	51
5.	Mellékletek.....	54

1. Vezetői összefoglaló

1.1. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia jövőképe

A stratégia átfogó célja a népesség életminőségének javítása, a jövedelemszerző képesség fokozása a térségben, a szükséges képességek és tapasztalatok biztosításával a helyi innovatív fejlesztések meghonosítása érdekében.

A civil szervezetek, vállalkozók és állami szervek közötti együttműködés és integráció olyan szintjét kívánjuk elérni, amely lehetővé teszi egyéni és közösségi kezdeményezés ösztönzését és támogatását a térség gazdasági és társadalmi fejlődése érdekében.

A jövőkép alap gondolata, hogy térségünk fejlesztésében nem csak a külső erőforrások, hanem a meglévő adottságok, az önségítés és az együttműködés vihet előre.

1.2. Főbb célkitűzések

1. Célkitűzés: „A Tudás Térsége” - A térség tudásbázisának szélesítése belső és külső erőforrások igénybevétele

A térség humán erőforrásának fejlesztése, az ismeretek széleskörű terjesztése elengedhetetlen ahhoz, hogy az itt élők jövedelemtermelő képessége növekedjen. A tudásbővítés formális és informális helyszíneinek kialakítása és alternatív képzési formák megjelenése elengedhetetlen.

2. Célkitűzés: „Csalogató Térség” - A térség természeti és épített környezetének megóvása, fenntartható fejlesztése a lakosság és az idelátogató turisták érdekében

Fontos a természeti környezet fenntartható hasznosítása a turisztika és a megújuló energia előállítás terén. Elő kell segíteni a természeti/kulturális adottságokra épülő idegenforgalmi kínálatot színesítő (fenntartható) attrakciók kiépülését. Biztosítani kell a települések „faluképe” rendezését, a térség építészeti, táji értékeinek megőrzését.

3. Célkitűzés: „Élhető Térség” - A helyi közösségek, közösségi kezdeményezések erősítése

A kis közösségek összetartozásának erősítése és a fiatalok programjainak bővítésével elősegíthető a fiatal generáció térséghez kötődésének növelése. A közösségi élet fejlesztésében a civil szervezetek és önkormányzatok fontos szerepet vállalnak. A térség népességmegtartó erejének fokozása érdekében szükséges a szociális és egészségügyi szolgáltatások elérhetőségének növelése.

4. Célkitűzés: „Míves Térség” – A térség gazdasági életének fejlesztése a helyi munkalehetőségek bővítése érdekében

A gazdasági fejlődés egyik alapja, hogy a helyben megtermelt jövedelmek a térségben maradjanak, itt kerüljenek elköltésre. Ezért a stratégia egyik legfontosabb célja a LEADER térség versenyképességének javítására irányuló fejlesztések, korszerűsítések támogatása; új, nagyobb hozzáadott értékű termékek előállításának biztosítása és a térségi munkahelyteremtés elősegítése. **A helyi termék előállítás volumenének növelése, a fogyasztói szokások tudatos fejlesztése.** A munkahelyek alapvető feltételét képezik a térségben élők megfelelő életkörülményeinek.

1.3. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának célja

A HVS 2. felülvizsgálatának célja, hogy a 2008 óta helyi, hazai és globális gazdasági és társadalmi környezetben bekövetkezett változások, valamint az eddigi pályázati körök eredményeinek ismeretében adekvát válaszokat adjon a térséget ért gazdasági és társadalmi kihívásokra. Biztosítsa a stratégiában lefektetett alapcélok megvalósulását, ugyanakkor előmozdítsa a célok megvalósítása érdekében megfogalmazott intézkedések korrekcióját, **amennyiben szükséges** új intézkedéseket nevesítsen. A tevékenység tartalmazza az egyes intézkedésekhez kapcsolódó források felülvizsgálatát is.

Az első tervezési szakasz lezárása után szembesültünk a világméretű gazdasági válság helyi hatásaival. 2009-től a vállalkozások piaci lehetőségei beszűkültek, a beruházásra rendelkezésre álló forrásaik eltűntek. A gazdaság mélyrepülésével együtt járt a vidéken élők munkalehetőségeinek csökkenése.

A térség gazdasági helyzete a 2011 évi felülvizsgálat óta sem változott, a válság elmélyülése jelentősen megváltoztatta a térség gazdasági helyzetét, a kis- és mikrovállalkozások felérték tartalékaikat, a munkavállalók körében megjelent a tartós munkanélküliség, a térség periférikus településein állandó problémává vált az elszegényedés.

Hosszú távon fontos, hogy a tényekre alapozó térségi stratégia fogalmazódjon meg, amely ciklusokon átívelő tartalommal képes a települési célkitűzéseket szolgálni.

A pályázati tapasztalatok is indokolták a stratégia felülvizsgálatát. A LEADER kiírásra 97 pályázat érkezett, ebből csak 14 volt vállalkozási alapú fejlesztés.

Egyesületünk HVS felülvizsgálatának legfontosabb célja a gazdaságfejlesztési források felhasználásának előmozdítása és a hátrányos helyzetű települések pályázati aktivitásának növelése.

1.4. A HVS felülvizsgálat során alkalmazott nyilvánossági intézkedések, résztvevők

A HVS felülvizsgálatot az IH iránymutatásai alapján kezdte meg egyesületünk. A tájékoztatás alapját az egyesület honlapja adta (www.innovativdelzala.extra.hu) és a közösségi oldalak (facebook).

Egyesületünk már az IH felhívás előtt 2013. március 7-én kiküldte minden tagjának és az önkormányzatoknak, hogy projektötleteket vár. A projektötlet-gyűjtést honlapon és e-mailben is népszerűsítettük. Az ötletek döntő többsége e-mailben érkezett. 2013. március 13-án Hahóton tájékoztató fórum keretében ismertettük az új LEADER kiírás módszertanát.

2013. március 21-én hirdetmény formájában juttatta el a településekre a 2013 év HVS felülvizsgálat tervezett menetét. (néhány önkormányzat még a saját honlapjára is feltette).

2013. március 25-én 72 projektötlet érkezett, melyet honlapunkon összesítettünk.

Az idő rövidege miatt 2013. március 28-án tervezői egyeztetést hívtunk össze, amelynek keretében bemutattuk a projektötletek alapján összeállított LEADER intézkedéseket.

A HACS nem állított fel tervezői csoportot, hanem az elkészült anyagokat megosztotta az elnökség tagjaival és nyilvánossá tette honlapján. Erre folyamatosan vártunk visszajelzéseket.

A HVS felülvizsgálat munkaanyagjait az egyesület honlapján a „**Stratégia HVS 2013**” fülön lehetett elérni. A felületet kétnaponta, naponta frissítettük. Több tájékoztatást is feltettünk a honlapunk hír részére, valamint a facebook-ra, hogy az érdeklődők megtalálják a felülvizsgálathoz kapcsolódó információkat.

1.5. A HVS felülvizsgálat során elfogadott módosítások

A felülvizsgálat során a munkaszervezet az elnökséggel egyeztetve a következő módosításokat javasolta:

1. A tevékenységek ötvözésével növelni kell az egyes projektek komplexitását. Minél át fogóbb megoldásokat kell találni egyes problémák kezelésére.
2. Erősíteni kell a vállalkozások részvételét a stratégia megvalósításában. Kiemelt terület a hatékony működés, a versenyképes termék előállítás és a piacra jutás elősegítése – érintett célkitűzés: *„Míves Térség” – A térség gazdasági életének fejlesztése a helyi munkalehetőségek bővítése érdekében.* A stratégia jövőképében a munkahelyteremtésre és a jövedelemtermelő képességre helyeződött át a hangsúly, amelyhez az innováció csak eszköz.

2. Helyzetelemzés

2.1. A LEADER Helyi Akciócsoport által lefedett terület ismertetése

2.1.1. A térség általános jellemzői:

Az Innovatív Dél-Zala Helyi Akciócsoport Magyarország délnyugati, Zala megye déli részén helyezkedik el, amely 2 kistérséget (nagykanizsai, zalakarosi), valamint a pacsai kistérségből 1 települést, összesen 46 települést foglal magába.

A térség területe közel 722 km², átlagos népsűrűsége - Nagykanizsát nem számítva - 40 fő/km². A térség településszerkezete aprófalvas, a települések több mint fele 500 fő alatti (59%) és egy város is található (Zalakaros). A térség lakóinak száma (2012.01.01. KSH adatok alapján) 28 236 fő. Probléma, hogy fejlesztési elképzeléseik egymástól elszigetelt, önálló megvalósítása jóval nehezebb, mint hálózati együttműködésben - ez Kovácsolta össze a Leader közösséget is.

A térséget kettősség jellemzi. Az egyik pólust Nagykanizsa (jogszába szerint nem jogosult terület) és a turisztikailag virágzó kisváros, Zalakaros alkotja. A másik oldalon népességükben csökkenő, kilátástalanságot érző kistelepülések.

A térség egyfelől É-D és K-NY irányú közlekedési csomópontként definiálható, ugyanakkor zsáktelepülések, a főútvonalakon kívül eső területek infrastrukturális elmaradottsága jellemző. Virágzó idegenforgalom a térség egyik felében – szálláshelyek és programok hiánya miatti idegenforgalmi alulkínálat a térség belső periferiáin.

A térség földrajzi elhelyezkedéséből és történelmi múltjából következik, hogy az utak és a kultúrák találkozása mentén fekszik, ezért jelentős a horvát, német, roma kisebbség száma.

Földrajzi fekvéséből adódóan közlekedésére és gazdasági életére meghatározó az osztrák, szlovén, horvát határ és a Balaton közelsége, Nyugat- és Dél-Dunántúlt összekötő szerepe (M7 autópálya; Sopron-Pécs vasútvonal). A fentiekből következik, hogy a terület logisztikai elhelyezkedése kiváló, amit erősít az a tény, hogy itt található Zala megye egyetlen vasúti határátkelőhelye is (Murakeresztúr – Kotoriba). Ennek ellenére nagyobb gazdasági beruházások Nagykanizsán és az agglomerációhoz tartozó néhány településen valósultak/valósulnak meg. A falvak gazdasági életét és a munkalehetőséget elsősorban a mikrovállalkozások (döntően szolgáltatói szféra) és az önkormányzatok (mint legnagyobb foglalkoztatók) határozzák meg.

Az itt élők életvitelét, életmódját alapvetően meghatározza a térség egészére jellemző magas erdőszűrség. A Mura-menti és a Kis-Balaton melletti falvak életét pedig a víz határozza meg. Ugyanakkor kevesen ismerték fel még a természetközeli életmód előnyeit, a környezettudatos magatartás nem elég fejlett. A vidékünkre jellemző tradicionális alapokon nyugvó életmód tapasztalatainak feltárása és visszaemlése a mindennapokba fontos feladat. Ezen hiány pótlásáról több civil kezdeményezés igyekszik gondoskodni.

A térségben jelentős a mezőgazdaság és az erdőgazdálkodás, de a megtermelt termékek helyben történő feldolgozása nagyon alacsony szintű, ami alól csak a bútoripar jelent kivételt.

A falvakban élők jövedelemtermelő képessége jóval alacsonyabb, mint a városban élőké. A településeket az elöregedés veszélyezteti. Általános tendencia, hogy a vidéki lakosság foglalkoztatása alacsonyabb, több településen 10% körüli az álláskereső aránya. A képzett, diplomás fiatalok elhagyják a falvakat, a térséget; a munkahelyet és karrier lehetőséget biztosító városokban telepednek le. *(Térségre vonatkozó térképek az 5.4. mellékletben.)*

Problémák:

1. Elaprózott településszerkezet
2. A népesség fogyása és lassú elöregedése
3. A képzett munkaerő elszivárgása a térségből
4. A mezőgazdasági termelés magas színvonala ellenére hiányzó feldolgozóipar.

Lehetőség:

1. Természetközeli életforma előnyeinek felismerése/felismertetése
2. Természeti adottságok turisztikai célú hasznosítása (aktív és ökoturizmus)

3. Mezőgazdaságra és kézműiparra épülő magas élők munkai igényű, környezetbarát, innovatív iparágak megjelenésének ösztönzése.

2.1.2 A térség környezeti állapota, földrajzi jellemzői, földhasználati módok:

A térség települései természetföldrajzi szempontból, „Magyarország kistájainak katasztere” besorolása alapján a következő kistájakhoz tartoznak: Egerszeg-Letenyei Dombság, Principális völgy, Zalaapáti hát. Az erdősültség 30% körüli. A Mura, a Principális-csatorna, Zala-Somogy-határárok és a Kis-Balaton határozza meg a települések vízrajzát.

A térséget aprófalvas településszerkezet jellemzi, a települések jelentős része ún. egyutcás úti falu.

A térség természetvédelmi területei (Kis-Balaton, a Mura-menti Tájvédelmi Körzet, és a Zalakomári Madárrezervátum) a Balaton-felvidéki Nemzeti Parkhoz tartoznak. A Kis-Balaton két, egymáshoz csatlakozó, tározó medencéből áll két megye határán (Somogy, Zala). A 2. sz. tározó fekszik Zala megyében, és Zalavár, Zalasabbar, Nagyrada, Garabonc és Balatonmagyaród községek határolják. A teljes területe 14745 ha (tó, nádas, mocsár, galériaerdő). A Kis-Balaton két mesterséges édesvízi tavát (Zala-folyó deltájában) azért hozták létre, hogy elősegítsék a Balatonba ömlő vizek szennyeződésének természetes szűrését. A terület használata a kézi nádvágásból, a magántulajdonban lévő juhok legeltetéséből és intenzív halászatból áll. **A területen korlátozott az erdőművelés. Jelenleg folyik a Kis-Balaton vízvédelmi rendszer II. ütemének kialakítása.**

A Kis-Balaton védett állatai: fekete gólya, fekete harkály, réti sas, lile, vidra, hód.

A települések kétharmada érintett a NATURA 2000 területek vonatkozásában, de gondot jelent, hogy ezeken a területeken művelési ág megváltoztatására nincs lehetőség.

A felszín alatti vizekre komoly veszélyt jelent a szennyező források közül a települések csatornázatlansága, a rákötések nem megfelelő aránya, és az illegális hulladéklerakás.

A mezőgazdasági eredetű szennyezés a nitrát koncentráció növekedésében jelentkezik. A kistérségben potenciális szennyező források közül jelentősek az állattartó telepek.

A térségben több helyen (Hahót, Alsórajk) jellemző tözegkitermelés hatással van a felszín alatti vizek minőségére. Tájformáló hatásukkal a növény- és állatvilágot is megváltoztatják.

A térségben a kommunális hulladék gyűjtése, szállítása megoldott. A szelektív hulladékgyűjtés alapját képező elkülönített gyűjtést biztosító konténerek megjelentek a térségben.

A térség energiafelhasználás szempontjából kiszolgáltatott, ennek csökkentése érdekében indokolt helyi megújuló energiaforrások (napenergia-hasznosítás, biomassza, meleg vizű kutak másodlagos hasznosítása) bevonása, amely kedvezően befolyásolja a klímaváltozás negatív hatásait.

Földhasználatra jellemző a szántóföldi növénytermesztés, valamint a nagy lejtésű és kevés tápanyagtartalmú területeken az erdőgazdálkodás. Nagy területeken található kihasználatlan rét és legelő, amelyeket extenzív állattartással újra be lehetne vonni a mezőgazdasági termelésbe. A borszőlő termelése általános a települések melletti dombokon, de a térség borászati szempontból alig ismert. A zalai borkultúra népszerűsítésén több kisebb-nagyobb vállalkozás tevékenykedik. Korábban általános volt a falvak környékén a csonthéjas gyümölcsösök, bogyósok jelenléte, amelynek visszahonosítása munkalehetőségeket teremthet. Összességében a kistérségről elmondható, hogy a talajadottságai megfelelőek a mezőgazdasági műveléshez.

Problémák:

1. Műveletlen földterületek aránya növekszik
2. Állattartás visszaszorult a szántóföldi növénytermelés ellenébe
3. A szennyvíz elhelyezés több településen nem megoldott

Lehetőség:

1. Erdőterületekre épülő környezetgazdálkodási fejlesztések
2. Legeltető állattartás „visszahonosítása”

3. Munkaigényes kertészeti tevékenység tradícióinak felelevenítése
4. Álló és folyó vizek természeti értékeinek turisztikai hasznosítása.

2.1.3 Demográfiai helyzet:

Az Akciócsoport területe 722 km², lakóinak száma 28.236 fő (KSH 2012.01.01.) (2008.01.01. időpontban 30.282 fő). Az átlagos népsűrűség 40 fő/km² (szemben a Zala megyei népsűrűséggel, mely csaknem a kétszerese). A lakosság 6,53%-a él csak városban (Zalakaros - 1846 lakos).

A térség 46 településéből 14 tartozik a hátrányos helyzetűek közé (240/2006 (XI.30) kormányrendelet melléklete szerint). A lakosság 30%-a (8484 fő – 2012.01.01. adatok alapján) él hátrányos helyzetű településen. (5.5. melléklet)

A térségben a népességsökkenés legfőbb oka, hogy az élve születések száma alatta marad a halálozások számának, néhány település kivételével mindenütt negatív szaporodási indexet találunk.

Az elvándorlási adatok magasak a területen. Ez leginkább a kistelepüléseken érezhető, néhány pozitív példa kivételével a térség számos települését az elnéptelenedés veszélyezteti (a népesség szám 200 fő alá csökkent 8 településen).

A korstruktúra kedvezőtlen, az öregségi index (a fiatal/idős) értéke: 0,7. Az ilyen vidéki térségekre, melyekre az elöregedés jellemző, a gazdaságfejlesztésük is problémába ütközik, hiszen szüksége van a munkaképes, innovációra kész lakosságra, amely a térség megújításában szerepet játszik.

A térségben német, horvát és roma kisebbség él.

A 2001-es népszámlálás önbevalláson alapuló adatai szerint 1118 fő vallotta magát a térségben romának (lakosság 3%-a). A cigány kisebbség aránya Zalakomárban, Zalaszentjakabon, Galambokon a legmagasabb. A romák jelentős része apró falvakban él. Ez utóbbi azzal magyarázható, hogy a kistelepüléseken sok az értékét veszített házas ingatlan, amelyet meg tudnak vásárolni. A lakásviszonyok lassú javulása ellenére a cigány lakosság mintegy 15%-a még mindig lepusztult telepeken, elszigetelten él, integrálódásuk nem indult meg.

A térségben német kisebbséghez tartozónak 73 fő vallotta magát, de a hagyományápolásban, kultúrában sokkal többen részt vesznek. 461 fő vallotta magát horvát kisebbségnek, akik élénk hagyományörző és közösségépítő tevékenységet folytatnak. Nemzeti identitásuk megőrzését az anyaország közelsége és a nemzetiségek iránti elkötelezettsége is erősíti.

Problémák:

1. A népesség fogyása és lassú elöregedése
2. Az időskorú, egyedül élő lakosság szociális ellátása egyre nagyobb terheket ró a településekre
3. A fiatalok, fiatal családok elvándorlása a munkalehetőséget biztosító települések felé
4. Roma lakosság integrációja az aprófalvakban nem, vagy alig indult meg

Lehetőség:

1. Kiürülő ingatlanok települési szintű kezelése, fiatalok letelepedését segítő programok keretében
2. Települési erőforrásokra épülő alternatív ellátás biztosítása idősek számára
3. Kisebbségi identitásra építve a térség egyedi közösségi életének fejlesztése („Együttélés napja”).

2.1.4 Gazdasági környezet:

Dél-Zala tradicionálisan mezőgazdasági vidék, amelyhez földrajzi elhelyezkedéséből következően a gazdasági tevékenységek közül elsődlegesen a kereskedelem kapcsolódott. Az ipari és szolgáltatói tevékenységek a nagyvárosba (Nagykanizsa) települtek.

A **mezőgazdaságon** belül a növénytermesztés mutatói kedvezőtlenebbek, mint az országos átlag. Ezzel szemben pozitív hatásként kell megállapítani, hogy a meredek lejtésű dombvidék kiválóan alkalmas a Zalában amúgy is hagyományos erdőgazdálkodásra. A meglévő mezőgazdasági

termelésre azonban az alacsony hozzáadott érték a jellemző (általános az intenzív szántóföldi növénytermesztés), mivel jelenleg szinte alig történik meg az előállított termények, termékek elsődleges, másodlagos feldolgozása.

Az évtizedek óta zajló gazdasági átalakulás mélyreható változásokat hozott a térségben, amelynek eredményeként **iparágak** tűntek el (főként a gépipar) és újak alakultak ki.

Jelenleg a térségi ipari gazdaság gerincét az erdő- és fagazdaság, a bútortipar, a műanyagipar, a vízkezelés ipar, a zalakarosi térségben az egészségturizmus, az autóiipari alkatrész-gyártó ipar, a pénzügyi és kereskedelmi-szolgáltató vállalkozások adják. De az ipari vállalkozások száma 50%-kal alacsonyabb a nagykanizsai és zalakarosi kistérségben, mint a régió más területein.

A térség gazdaságára erős függést gyakorol a General Electric cég, melynek nagykanizsai gyárában több ezer fő dolgozik/dolgozott a környező településekről.

A terület közlekedésére és gazdasági életére meghatározó az osztrák, szlovén, horvát határ és a Balaton közelsége, Nyugat- és Dél-Dunántúlt összekötő szerepe (M7 autópálya; Sopron-Pécs vasútvonal). A fentiekből következik, hogy a terület logisztikai elhelyezkedése kiváló, amit erősít az a tény, hogy itt található Zala megye egyetlen vasúti határátkelőhelye is (Murakeresztúr – Kotoriba). A 4 megyei repülőtér közül kettő a térségben (Nagykanizsa, Zalakaros), egy pedig közvetlen közelében helyezkedik el (Sármellék az ország legnagyobb forgalmú vidéki reptere).

Ennek ellenére nagyobb gazdasági beruházások Nagykanizsán és az agglomerációhoz tartozó néhány településen valósulnak meg. A falvak gazdasági életét és a munkalehetőséget elsősorban mikrovállalkozások (döntően szolgáltatói szféra) és az önkormányzatok (mint legnagyobb foglalkoztatók) határozzák meg.

Az Egyesület területén a gazdasági problémák strukturálisak. Az elmúlt 20 évben a foglalkoztatás szerkezete jelentősen átalakult, mert a magasabb szakképzettséget igénylő szakmák, munkahelyek száma jelentősen lecsökkent, és a betanított munka aránya lényegesen megnövekedett. A letelepedett új ágazatok csak kis mértékben igényelték a magasabb szaktudást. Ez egyrészt azzal járt, hogy a felsőfokú végzettségűek foglalkoztatása lecsökkent, a fiatal, magasan képzett munkavállalók elvándoroltak megyei, régiós, országos központokba (a kistelepüléseken az értelmiségi réteg a pedagógusokra szűkült). Ez a folyamat lecsökkentette a foglalkoztatottak jövedelemszintjét, ami a szolgáltató ágazat bevételeire is negatívan hatott.

Cél a térség szereplőinek összefogásával nagyobb hozzáadott értéket előállító, innovatív ágazatok erősítése, elsősorban a természeti értékekre alapozott fejlesztésekkel.

A kistérség munkanélküliségi adata 2012. decemberében elérte a 14,5%-ot, amely a gazdasági válság elmélyülése óta e körüli értéken mozog. A munkanélküliek közel fele képzetlen. A térségközponttól (Nagykanizsa), illetve Zalakarostól mért távolsággal egyenes arányban növekszik a munkanélküliség, van olyan település, ahol meghaladja a 20%-ot. Különösen a kistelepüléseken és általában a roma lakosság körében kilátástalan a foglalkoztatás. Nem hoztak hosszú távú változást a foglalkoztatást elősegítő programok. A nagykanizsai és zalakarosi térségben a nyilvántartott álláskeresők számában minimális csökkenés tapasztalható (2011-ben 6000 fő volt), jelenleg 5364 fő (KSH 2012.12.31. adat). Növekedett a regisztrációba ismételt bekerülők száma is. A pályakezdő álláskeresők aránya tartósan 9-10% felett van. Helyzetük az elmúlt időszakban jelentősen romlott, létszámuk közel megduplázódott. (5.5. melléklet)

Problémák:

1. Az ipari vállalkozások a városokba (Nagykanizsa) települnek
2. Hiányzik, vagy alacsony a képzett munkaerőt igénylő gazdasági ág
3. A mezőgazdasági termelés kevés embert foglalkoztat
4. A települések függése várostól/városoktól (foglalkoztatás, oktatás)
5. A települési adottságok, infrastruktúra hiánya.

Lehetőség:

1. Mezőgazdaságra és magas élők munkai igényű, környezetbarát, innovatív iparágak megjelenésének ösztönzése

2. A falvak kihatlanatlan épületeibe (vott mezőgazdasági raktárak) ipari tevékenység telepítése
3. Alulképzett munkaerő oktatásba vonása.

2.1.5 Társadalmi helyzet:

Az Innovatív Dél-Zala HACS területén közel 200 civil szervezetet tartanak nyilván. (2010. adat.) A térséget vizsgálva a sport és szabadidős tevékenységek állnak az első helyen, amelyet követ az oktatás-kultúra, a településfejlesztés-szépítés és a biztonság. A szervezetek hatókörvizsgálata szerint a nonprofit szektor 40-50%-a csak egy települést szolgál.

A civil szervezetek döntő része 500 000 Ft-nál kevesebb összegből gazdálkodik. A pályázati aktivitás alacsony, nagyrészt az NCA pályázatokra korlátozódik. A szervezetek támogatásába az önkormányzatok, gazdasági szervezetek (mint szponzorok) és magánszemélyek kapcsolódtak be. Az együttműködés követendő példája a Pannonhát-Dél-zalai Turisztikai Egyesület és az érintett önkormányzatok összefogása, amelynek keretében nordic walking út kijelölése és kitéblázása valósul meg.

Civil szervezetek közreműködésével szervezik a Keresztúri Napokat Murakeresztúron és számos más települési, térségi és megyei szintű rendezvényt. Figyelemre méltó a német és horvát nemzetiségi szervezetek aktivitása elsősorban identitásuk, nyelvi és kulturális hagyományaik ápolásában. Rendkívül aktívak a térség roma szervezetei, köszönhetően vezetőik társadalmi elismertségének.

Több településen a hagyományápolás gasztronómiai eseményekhez, népszokásokhoz kapcsolódik (farsang, szüret stb.).

A nonprofit szervezetek legfontosabb problémája az információáramlás rossz hatékonysága, a civil források, pályázati lehetőségek beszűkülése, valamint a szakértők hiánya. Már működik a kistéleplülési civil érdekeket kezelő ernyőszervezet Nagykanizsán.

A közösségi szolgáltatások alacsony szinten működnek, a közösségi életet az önkormányzatok anyagi lehetőségei befolyásolják. Az önkéntes tevékenység alig ismert. A kistéleplüléseken (300 fő alatt) a társadalmi aktivitás minimális, egy-egy közösségi program köré szerveződik.

A kistérség munkanélküliségi mutatója 2012 decemberében elérte a 14,5%-ot. Jelentős az elhúzódo gazdasági válság hatása. A térségközponttól (Nagykanizsa), illetve Zalakarostól mért távolsággal egyenes arányban növekszik a munkanélküliség, van olyan település, ahol meghaladja a 20%-ot. Különösen a kistéleplüléseken és általában a roma lakosság körében kilátástalan a foglalkoztatás. Növekedett a regisztrációba ismételtlen bekerülők száma is. A tartós munkanélküliek nagy része valamely hátrányos helyzetű csoportozhoz tartozik. A pályakezdő álláskeresők aránya tartósan 9% felett van. A válság kiemelten érintette a munkaerő-piacra most belépő fiatal generációt.

Magas a megfelelően képzett szakmunkások hiánya, amely meggátolhatja további cégek letelepedését a térségbe. Így a hatékony szakképzés és az élethosszig tartó tanulás lehetőségét biztosító felnőttképzés elengedhetetlen a térség munkavállalóinak versenyképessége szempontjából.

Problémák:

1. A civil szervezetek kevés forrásból gazdálkognak, nincs megfelelő szakember-gárdájuk
2. A civil szervezetek működését információhiány jellemzi
3. Magas a képzetlen munkanélküliek száma
4. A gazdasági válság hatásaként növekedtek a periférikus települések munkanélküliségi mutatói.

Lehetőség:

1. Civil szervezetek által szervezett események támogatása
2. Közösségi élet erősítése érdekében a mikrotérségi összefogás (3-4 település) erősítése
3. Helyi képzési programok szervezése.

2.2. A LEADER Helyi Akciócsoport és a helyi partnerség

Az Innovatív Dél-Zala Vidékfejlesztési Egyesület megalakulása óta (2008) kiemelten kezeli a LEADER alapelvek szerinti működést. Az egyesület működésében kiemelt szerepet kap az együttműködések erősítése és a közösségépítő tevékenység biztosítása.

Ennek keretében fő hangsúlyt kap az „alulról építkező megközelítés”, melynek keretében egyesületünk tagjai részt vesznek a térséget érintő fejlesztési programok kidolgozásában, a döntéshozatalban és a megvalósításban.

Egyesületünk jelenleg 124 tagból áll (47 önkormányzat, 40 gazdasági szervezet, egyéni vállalkozó, falusi vendéglátó és 37 civil szervezet).

A háromoldalú partnerség nemcsak az egyesület tagságában, de a vezető szerveiben is biztosított. A partneri kapcsolatok érdekében egyesületünk rendszeresen szervez térségi szintű konferenciákat és fórumokat, ahol előadóként jelennek meg a partnerszervezetek munkatársai.

Az egyesület eredményes működése érdekében partneri kapcsolatot ápol a LEADER térségben működő 2 többcélú társulással (nagykanizsai, zalakarosi). A járások kialakításával a térségi társulások szerepe megváltozott, tevékenységüket jelentős mértékben csökkentették 2013-tól.

Térség fejlődését felmérő kutatásokban, valamint a térséget érintő idegenforgalmi elképzelések szakmai megalapozásában rendszeres munkakapcsolatot alakítottunk ki a Pannon Egyetem Nagykanizsai Kampuszával. Részt veszünk projektrendezvényeiken, rendszeresen információt cserélünk tervezett programjainkról.

Munkaszervezetünk folyamatos kapcsolatban áll a területileg illetékes munkaügyi kirendeltséggel; az együttműködés eredményeként 1 pályakezdő fiatal tevékenykedett félévig az egyesületnél a tagokkal való kommunikáció megszervezése érdekében (2009). További szociális és foglalkoztatási együttműködést biztosít a Kanizsa környéki Foglalkoztatási paktumot koordináló Nonprofit Kft. Fontos szerepet szánunk ennek az együttműködésnek a kistéleplések foglalkoztatásának elősegítésében.

A civil szektor érdekeinek mind teljesebb biztosításáról gondoskodik a Dél-Zalai Civil Fórum Egyesület, akinek információs e-mailjei rendszeresen felkerülnek honlapunkra.

Folyamatban van a munkakapcsolat kiépítése a területileg illetékes kamarával és a megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvánnyal a térségi gazdasági beruházások hatékonyabb forrásteremtése, a gazdaságfejlesztési célok elérése érdekében.

Térség sajátosságaihoz igazodva potenciális partnerként számba vehetők a települési, megyei kisebbségi önkormányzatok és az egyházak (rendszeresen szerveznek közösségi tábort fiataloknak).

Szervezetünk partnerségi kapcsolatban van a Oststeirisches Thermenland Lafnitztal LAG osztrák helyi akciócsoporttal. Az együttműködés eredményeként 1 tanulmányúton is betekintést nyerhettünk az osztrák LEADER csoport működésében. Közös programként 2012-2013 fordulóján kidolgozásra került a „Tudatosan x2” Osztrák-magyar helyi termékfejlesztés a turizmusra alapozva a vidéki régióban. (Együttműködési projekt beadása folyamatban.)

Egyesületünk közösségépítő tevékenységét szakmai programokhoz kapcsoltan fejti ki. A konferenciák, tanulmányutak nemcsak tagjaink ismereteit bővítik, de közösségalkotó folyamatokat is elindítanak azzal, hogy bővítik a résztvevők személyes kapcsolatrendszerét.

(Partnerszervezetek adatai az 5.8. sz. mellékletben.)

2.3. A LEADER megvalósítás során elért eredmények áttekintése

2.3.1 A HVS célkitűzései és a III. tengelyben meghirdetett jogcímek

Az Innovatív Dél-Zala Helyi Vidékfejlesztési Stratégia eredetileg 6 célkitűzésre épült, melyek közül 4 érintette a 3. tengelyes jogcímeket.

A HVS első felülvizsgálata során 4 célkitűzés fogalmazódott meg. (2011.)

A HVS második felülvizsgálata során a felvázolt 4 célkitűzésen érdemi változtatás nem történt. A 4 célkitűzés közé jól beilleszthetőek az elmúlt 2 év változásai során megjelenő igények.

A HVS végrehajtása 2008 decemberében kezdődött. Eddig a III. tengelyes intézkedések fejlesztési forrásaira 4, míg a IV. tengely célkitűzéseire két alkalommal nyílt lehetőség támogatási kérelmet, illetve pályázatot benyújtani.

ÚMVP III. tengely I. körös pályázati időszak eredményei (benyújtási időszak: 2008. december – 2009. január): 55 támogatási kérelem került benyújtásra, ebből 23 került támogatásra (309.283.946 Ft).

A I. kör eredményei alapján a 2007-2013-as időszak III. tengelyes fejlesztési forrás 34,56%-ára történt kötelezettségvállalás.

ÚMVP III. tengely II. körös pályázati időszak eredményei (benyújtási időszak: 2009. november-december): 54 db támogatási kérelem került benyújtásra, ebből 20 került támogatásra (falumegújítás, mikrovállalkozás és vidéki örökség jogcímen 273 573 644 Ft). A II. kör eredményei alapján a 2007-2013 időszak fejlesztési forrás 20,2 %-ára történt kötelezettségvállalás.

Falumegújítás- és fejlesztés jogcímre első körben 26 db támogatási kérelem került benyújtásra, ebből 10 pályázó részesült támogatásban 2 hátrányos (18.967.322 Ft), 8 nem hátrányos forrásból (76.297.211 Ft) - 9 projekt megvalósult.

II. körben 24 db támogatási igény érkezett, melyből az érvényes 17 közel 157 millió Ft igényű. 6 támogatási kérelem kapott támogatást 61 053 192 Ft értékben.

Játszóter-építésre volt a legnagyobb igény (I–II. körben a nyertesek fele). Ezen kívül épületek felújítását, zöldterületek, parkok korszerűsítését, kiépítését célozták meg a pályázók.

A falumegújítási támogatási kérelmek III. körének feldolgozása most van folyamatban. A beérkezett 30 kérelemből 17 felelt meg a tartalmi és formai követelményeknek. A kérelmek befogadását nagyban megnehezítette, hogy a 2012-ben megjelent jogszabály leszűkítette a hiánypótlás lehetőségét.

A jelenleg rendelkezésre álló forrás 145 340 993 Ft, amely nem fogja fedezni a 17 kérelem támogatási igényét.

Az eredeti stratégiában 25 fejlesztés támogatását határoztuk meg, amelyben jelentős arányt képviselt a táji értékek védelme. A jelenleg rendelkezésre álló források alapján a tervezett cél elérhető, ugyanakkor a táji érték megőrzés helyett az épület-felújításokra és szabadtéri közösségi terek megújítására került a hangsúly.

Vidéki örökség megőrzése jogcímre első körben 6 db támogatási kérelem került benyújtásra, ebből 3 pályázó részesült támogatásban nem hátrányos forrásból (33.782.089 Ft) – mind a 3 projekt megvalósult.

II. körben 11 db támogatási igény érkezett, melyből az érvényes 8 közel 111 millió Ft igényű volt. A 8 kérelemből 6 került támogatásra 91 762 515 Ft értékben. A beruházások közül 5 valósult meg 2013. 1. negyedév végéig.

A 2008-as tervezésben 6-8 fejlesztés támogatását javasoltuk, amelyben szerepeltek népi lakóházak is. A 2011 évi felülvizsgálat keretében a szakrális emlékekre került a hangsúly, amely célkitűzés minden elemében megvalósult. A 2012. évi kiírásra is elsősorban egyházi ingatlanokkal nyújtottak be fejlesztési igényt.

Turisztikai tevékenységek ösztönzése jogcímre I. körben 11 db támogatási kérelem került benyújtásra, ebből 6 pályázó részesült támogatásban a nem hátrányos forrásból (102.989.709 Ft) - 5 projekt megvalósult.

II. körben 9 db támogatási igény érkezett, a kérelmek elutasításra kerültek.

IV. körben, 2012-ben megjelent jogcímkirására 13 kérelem érkezett, melyből 2012 decemberében 9 került támogatásra 173 347 422 Ft értékben.

A kitűzött cél 100 szálláshely kialakítása és korszerűsítése volt, hozzá kapcsolódó fejlesztésekkel. A beérkezett igények alapján megközelítőleg 75-90 szálláshely kialakítása, korszerűsítése folyamatban van, a kapcsolódó szolgáltatások körére alig jött kérelem (2 borturisztikai szolgáltatás).

Mikrovállalkozások létrehozása és fejlesztése jogcímre I. körben 12 db támogatási kérelem került benyújtásra, ebből 4 pályázó részesült támogatásban, 2 hátrányos (20.101.136 Ft), 2 nem hátrányos forrásból (57.146.479 Ft) - 1 projekt megvalósult.

II. körben 10 db érvényes, támogatási igény érkezett több mint 128 millió Ft-ra. 9 kérelem kapott támogatást 120 757 937 Ft értékben, akik közül 3 visszavonta kérelmét, 1 nem valósította meg.

IV. körben, 2012-ben megjelent jogcímkirására 18 támogatási kérelem érkezett, melyből 11 került támogatásra 131 149 340 Ft értékben.

IV. körben mind a mikrovállalkozás, mind pedig a turisztikai jogcím esetében az Irányító Hatóság engedélyével többletforrás került felhasználásra.

A vállalkozók részéről vegyesen érkezett új, illetve már működő vállalkozások fejlesztését előirányzó támogatási igény. (Számos esetben járt a fejlesztés közvetlen munkahelyteremtéssel.)

A III. tengely mikrovállalkozás és turisztika jogcím III. köre országos meghirdetésre került, melyet az MVH bonyolított le. Turisztika jogcímen nem tudunk térségi nyertesről. Mikrovállalkozás jogcímen 1 térségi nyertesről tudunk, aki visszavonta nyertes pályázatát.

A vállalkozásfejlesztésben 4-8 beruházást kívántunk támogatni, munkahelymegtartás vagy -teremtés mellett (10-20 munkahely). Az eddig beérkezett kérelmek alapján 8 munkahelyet fognak kialakítani és 5 fő megtartását vállalták.

A fejlesztési források az eredetileg meghatározott célok mentén valósulnak meg, de gazdasági hatásuk jóval alacsonyabb, mint az előzetesen terveztük.

A 3. tengelyben meghirdetett jogcímek alapján, a HVS célkitűzéseit figyelembe véve, a falumegújítási és vidéki örökség területen a fejlesztések időarányosan valósultak meg.

A „Míves Térség” és a „Csalogató Térség” célkitűzésen belül a mikrovállalkozások és turisztikai fejlesztések területén a fejlesztési forrásokat időarányosan kiosztotta a HACS döntéshozó testülete. A fejlesztések folyamatosan valósulnak meg, de a hátrányos helyzetű települések lemaradása itt is nyomon követhető.

2.3.2 A HVS célkitűzései és a IV. tengelyben meghirdetett célterületek

Az Innovatív Dél-Zala Helyi Vidékfejlesztési Stratégiája 6 célkitűzésre épült. A célkitűzések közül mind a 6 érintette a LEADER jogcímeiket:

A térség jövőjének alkotóműhelyei az innovációs képesség növelése érdekében célkitűzésben 3 intézkedés szerepelt a LEADER területről:

1. Fejlesztő kutatóbázis kialakítása

2. Térségi marketing- és egységes arculati-védjegy program kidolgozása és megvalósítása

3. A jövő alkotó műhelyei - több tudás, sikeres helyi társadalom - képzések, előadássorozatok **„Élhetőbb településeket” a helyi közösségi fejlesztések, életminőség és a lakosság számára nyújtott szolgáltatások fejlesztése** célkitűzésen belül szerepelt LEADER területről 4 intézkedés, melyből 3 terület került kiírásra:

1. Biztonságosabb kistérséget (infrastruktúra kialakítása)

2. „Nem mondunk le senkiről” - Kisebbségek, hátrányos helyzetűek felzárkóztatása (képzés)
3. Kulturális és szabadidős szolgáltatások fejlesztése (infrastruktúra kialakítása és rendezvény)
„Míves térség” kialakítása, a mikrovállalkozások technológiai és infrastrukturális fejlesztése, kiemelten a helyi termékekre, a helyben keletkező nyersanyagok és előállított alapanyagok felhasználására célkitűzésben szerepelt a LEADER területről 2 intézkedés:

1. „Mi termékünk a Te terméked” – bemutató helyek, mintagazdaságok létrehozása (infrastruktúra-fejlesztés és hálózatépítés)

2. „Mi termékünk a Te terméked” feldolgozó kapacitás fejlesztése. A szőlő, a bor, a zöldség, a gyümölcs, a fűszer és gyógynövény ágazat fejlesztése helyi termék polcok/boltok létrehozása. (Helyi termék boltok/polcok támogatása nem került meghirdetésre.)

„Dél-Zala” várja vendégeit – Helyi turizmus fejlesztése célkitűzésben szerepelt a „Szívesen látjuk” rendezvényhelyszín kialakítása, és a „Dél-Zala csalogat” Turisztikai programszolgáltatás fejlesztése, turisztikai marketing, értékesítés támogatása. **a helyi fajlagos energia igénybevételének csökkentése és az energiateljesítmény helyettesítése helyi előállítású és megújuló alapú energiatermékekkel** célkitűzésen belül mintaprojektek létrehozását és energiatakarékos akciókat kívántunk támogatni az „Energiagazdálkodj okosan” A megújuló energia használat és energiatakarékos szemlélet elterjesztése - rendezvények, akciók intézkedés keretében.

Unokáink Öröksége - A helyi épített, kulturális és természeti örökség megőrzése, fejlesztése a térség népjóléti és turisztikai alkalmasságának fokozása, a környezettudatos gondolkodás növelése érdekében célkitűzésen belül szerepelt a „Tiszta forrás”- Örökségmarketing tevékenység támogatása, kiadványozás LEADER intézkedés, amelyben a térség kulturális és természeti örökségét kívántuk népszerűsíteni kiadványok és tanulmányok elkészítésével.

A LEADER pályázatok 1. körös meghirdetésekor a rendelkezésre álló források (804 129 €) 92%-át hirdette meg a HACS. A térség adottságai alapján a források 45%-át terveztük szolgáltatásfejlesztésre, abból a megfontolásból, hogy a gazdaságfejlesztésre fordított összeg kedvező hatással lesz a településfejlesztési elképzelésekre is.

ÚMVP IV. tengely I. körös pályázati időszak eredményei (benyújtási időszak: 2009. október-november): 46 db pályázat érkezett a meghirdetett 19 célterületre, a formailag és tartalmilag értékelhető 27-ből 26 elképzelésre történt kötelezettségvállalás. (4 célterületre egyáltalán nem érkezett pályázat.)

A 15 célterületre allokált keretösszeg mértéke összesen: 388 721 € volt, ebből kötelezettségvállalás összege: 266 801 € Jelenleg rendelkezésre álló keret: 606 328 €

Leader Közösségi célú fejlesztés jogcímében több célterületet hirdettünk meg. **Fejlesztő kutató bázis kialakítása** célterületre nem érkezett pályázat. Mindezek ellenére szükséglet mutatkozik olyan innovációs bázis létrehozására, amely új eljárásokat, technikákat, módszereket fejleszt ki, ehhez forrásokat kutat fel, amelyek elősegítik a helyi vállalkozások, önkormányzatok, civil szervezetek alkalmazkodását a folyamatosan változó piaci viszonyokhoz. **„Élhetőbb településeket” kulturális és szabadidős szolgáltatások infrastrukturális fejlesztése** (művelődési ház, sportöltöző fejlesztése, felújítása, korszerűsítése, eszközök beszerzése, sportpálya fejlesztése) célterületre nagy volt az érdeklődés: 9 pályázat érkezett, az érvényes 7-ből 6 nyert támogatást, ezzel kimerítve az erre rendelkezésre álló forrást.

Stratégiában 8 fejlesztést terveztünk (5 kulturális szolg. biztosító épület, 3 sportlétesítmény. A beérkezett igények alapján a megoszlás 2-4.). A megvalósítás érdekében többlet forrást kellett a feladathoz rendelni.

Biztonságosabb kistérséget (vagyonvédelmi, térfigyelő kamerarendszer kiépítése, tájékoztató kiadvány megjelentetése, közbiztonsági fórumok tartása) célterületre 5 pályázat érkezett, az érvényes 3 nyert támogatást. A támogatást nem nyert településről pályázók indulhatnak még ezen források megszerzésére.

„Zöld Házak” program - megújuló energiára épülő mintaprojektek létrehozása, infrastruktúra-fejlesztés célkitűzésre 1 pályázat érkezett és nyert támogatást. A stratégiában foglalt célok itt csak minimálisan teljesültek, a célterület újragondolása szükséges.

Roma vállalkozói információs pont célkitűzésre nem érkezett pályázat.

„Tiszta forrás” - Örökségmarketing tevékenység támogatása, kiadványozás célkitűzésre 2 pályázat érkezett, melyek elutasításra kerültek.

Térségi marketing- és egységes arculati-védjegy program kidolgozása és megvalósítása célkitűzésre 1 pályázat érkezett és nyert támogatást. Eredetileg 2011-ig kellett volna a marketingstratégiának elkészülnie, ami az eredmények késése miatt 2012-re várható. Ezzel célkitűzésünk megvalósítására kötelezettségvállalás megtörtént, a maradék forrás átcsoportosítása szükséges.

Vállalkozás alapú fejlesztés jogcímre kevés pályázat érkezett. A 4 beadott anyagból 2 pályázatot tudunk értékelni. Eredményesen szerepelt a „Szívesen látjuk” rendezvényhelyszín kialakítása célterület, ahol 1 pályázat kapott támogatást. Ezzel a turisztikában vállalt egyik fejlesztési elképzelés indulhat el. A „Dél-Zala csalogat” Turisztikai programszolgáltatás fejlesztése célterületre 1 pályázat érkezett és nyert támogatást.

A helyi termékre épülő fejlesztések újragondolása szükséges, indokolt a helyi termék és a turisztikai elemek kombinálása a „látvány elemek” beemelése a stratégiába.

Rendezvény jogcímre 3 célterületünk is szólt, de csak a helyi közösségi élethez kapcsolódó program, a *Kulturális és szabadidős szolgáltatások fejlesztése* (települési közösségi rendezvények, falunapok) célterületre volt érdeklődés: 18 pályázat érkezett, az érvényes 10-ből 10 nyert támogatást. A stratégiában szereplő közösségi rendezvények esetén a célérték 30 esemény volt. A kötelezettségvállalások ismeretében indokolt a rendezvény jellegű programok koncentrációja programsorozatok, többnapos rendezvények (táborok) támogatása.

Képzés jogcímre, *A jövő alkotó műhelyei - több tudás, sikeres helyi társadalom - képzések, előadássorozatok* célterületre 2 pályázat érkezett és nyert támogatást, így a forrás több mint fele megmaradt, s az ötletgyűjtés során elsősorban a vállalkozóknak szóló képzésekre mutatkozik igény.

A stratégiában tervezett közösségépítő párbeszédkörökre és internetes tudásfelületek megvalósítására jelenleg nincs igény. Indokolt a képzési programok átgondolása, a hangsúlyok máshová helyezése, célértékek csökkentése (eredetileg 22 képzési nap, párbeszédköri összejövetel).

Hálózati együttműködés jogcímre, „*A jövő alkotó műhelyei*” - hálózatépítés térségen kívül és nemzetközi területen célterületre 1 pályázat érkezett, melyet visszavontak. Elmondható, hogy a hálózatépítésre elsősorban civil és önkormányzati igények jelentkeztek. Indokolt a térségi hálózati együttműködések elsősorban a vállalkozások felé nyitni, hogy a térség belső piaci együttműködései erősödjenek.

Tervek és tanulmányok jogcímre, „*Tiszta forrás*” *Kulturális és természeti örökség kutatása, megőrzése - terv tanulmány* célterületre (a térség kulturális, természeti, építészeti örökségének feltárására, rendszerezésére, megőrzésére és népszerűsítésére, a térség ismertségének növelésére) 1 pályázat érkezett és nyert támogatást.

Mivel a minisztérium és az MVH is hosszadalmas egyeztetéseket kér a tanulmányok elkészítése kapcsán, javasolt az ilyen jellegű fejlesztési elképzelések kihagyása a HVS-ből.

A 4. tengelyben meghirdetett célterületek alapján, a HVS célkitűzéseit figyelembe véve, a szolgáltatásfejlesztés területére vonatkozó fejlesztések teljes kötelezettségvállalása valósult meg, de lemaradás tapasztalható a hátrányos települések tekintetében (közbiztonság, rendezvények célterületen, ahol nem volt nyertes).

A „Míves Térség”, A térség jövőjének alkotóműhelyei az innovációs képesség növelése érdekében és a „Dél-Zala várja vendégeit” célkitűzésen belül a LEADER célterületek

megvalósítása nem volt eredményes. Gazdaságfejlesztési célra csak a kiosztott források 21,4%-át fordították a HACCS döntéshozói.

Az alternatív energiát érintő „Zöld Házak” program átgondolása szükséges, mivel több intézkedés meghirdetése ellenére csak 1 pályázat érkezett.

A LEADER pályázatok megvalósításában a rendezvények járnak az élen.

A LEADER TK 2 körében 10 célterületet hirdetett meg az egyesület. Mind a 10 célterületre érkezett be pályázat, de visszalépés miatt, csak 9 célterületen 35 ügyfél számára tudtunk forrásokat biztosítani. A HACCS számára 317 778 123 Ft forrás állt rendelkezésre, de 2012. májusáig csak 150 342 588 Ft-ra tudott kötelezettséget vállalni. Jelentős elmaradás volt tapasztalható a gazdaságfejlesztési részen. A legnépszerűbb fejlesztések a közbiztonságot és a kulturális terek megújítását segítették/segítik elő a térségben.

A tervezett fejlesztések közül a rendezvényre irányulok már 2012-ben megvalósultak, illetve lezárult a Zalakarosi Kistérség Többcélú Társulásának is a hálózatépítésre vonatkozó fejlesztése, ugyanakkor több pályázó esett abba a hibába, hogy első kifizetési kérelmét nem nyújtotta be a jogszabályban meghatározott időben (9 hónapon belül). A HACCS munkaszervezete a hibák orvoslása érdekében rendszeres e-mail üzeneteket küld az érintett ügyfelek számára.

2011 kiírás célterületenkénti megoszlása:

Vállalkozások piacra jutásának elősegítése a marketing eszközeivel 6 nyertes

Helyi termékre épülő bemutató helyek, látványműhelyek kialakítása 1 nyertes

Innovációs és tudásközpont létrehozása 1 nyertes

Rendezvények Közösségi programok 4 nyertes

"Szívesen látjuk" - a térség turisztikai attrakcióinak, rendezvényhelyszíneinek kialakítása, fejlesztése 3 nyertes

"Értékek gyűjteménye" - szabadtéri vagy zárt kiállító terek kialakítása, helyi gyűjtemények bemutatathatóságának elősegítése 4 nyertes

Biztonságosabb kistérséget 9 nyertes

Hálózatok kiépítése a térség gazdasági, környezeti és társadalmi felemelkedése érdekében 1 nyertes

Kulturális és szabadidős szolgáltatások infrastrukturális fejlesztése 6 nyertes

A következő forrásfelhasználási időszakban kiemelt feladat az I. és II. körös eredmények forrásallokációjában bekövetkezett változások kiigazítása és a gazdaságfejlesztési / vállalkozásfejlesztési célok pontosítása a sikeres LEADER vállalkozásfejlesztési elképzelések megvalósítása érdekében.

2.4. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia felülvizsgálatának indokoltsága

A LEADER HVS 2008. évi tervezése során elsődleges szempont volt, hogy minél nagyobb forrásokat juttassunk el minél több szereplő számára. Már ebben a szakaszban meghatározó volt, hogy a térség fejlesztésében kiemelt szerepet kell játszania a gazdaságfejlesztésnek, ezért a rendelkezésre álló források közel 60%-a lett ilyen célra nevesítve, melyet fokozatosan a vállalkozások fejlesztési motivációi miatt csökkentettünk 45 %-ra.

Az első tervezési szakasz lezárása után szembesült a HACS a világméretű gazdasági válság helyi hatásaival. A kistelepülések mikrovállalkozásait drasztikusan érintették a globális piaci változások. 2009-től a vállalkozások piaci lehetőségei beszűkültek, beruházásra rendelkezésre álló forrásaik eltűntek. Egyes vállalkozásoknál a talpon maradás érdekében meg kellett válniuk a munkavállalók egy részétől. A gazdaság mélyrepülésével együtt járt a vidéken élők munkalehetőségeinek csökkenése.

Egyesületünk a gazdasági-társadalmi változások figyelemmel kísérése érdekében készítette el a „Vállalkozásfejlesztési törekvések az Innovatív Dél-Zala Vidékfejlesztési Egyesület területén” c. tanulmányt, amelynek keretében 270 vállalkozást kérdeztünk meg fejlesztési elképzeléseikről. A kutatás rámutatott a gazdasági szereplők tőke- és információhiányára és kapcsolati rendszerük esetlegességére.

Az eddigi pályázati tapasztalatok is indokolták a stratégia gazdaság- és településfejlesztésre vonatkozó HPME-inek átalakítását.

Eredeti elképzeléseinket azonban erősen korlátozta a 2009-től elmélyülő válság, amely beszűkítette a vállalkozások fejlesztésre fordítható forrásait.

A HVS 2013 évi felülvizsgálata során megállapítást nyert, hogy csak 1 településről nem érkezett támogatási kérelem fejlesztési elképzelései megvalósítására, ugyanakkor 7 olyan település van, amely ugyan nyújtott be kérelmet, de valamilyen okból (formai, vagy tartalmi okból) elutasításra került. Tehát a LEADER térséget alkotó 46 településből 38-ra érkezett forrás. Ugyanakkor a települési aktivitások igen eltérőek. Van olyan település, amely mind a 3. tengely, mind a 4. tengely mindegyik kiírására nyújtott be fejlesztési elképzelést, s azon eredményesen szerepelt, ugyanakkor van olyan település, amely 2011-től kapcsolódott be az aktív pályázati tevékenységben.

A vállalkozói aktivitás sajnos elmarad a várakozástól.

Fokozni kell a településeket elérő, támogató szolgáltatásokat a hátrányok leküzdése érdekében, elősegítve a települések közti kölcsönös előnyökre épülő együttműködést, együttélést.

Az Innovatív Dél-Zala Vidékfejlesztési Egyesülethez a 3. tengely jogcímeire 2008-2012 között 179 támogatási kérelem érkezett. A beérkezett kérelmek 44,69 %-a irányult falumegújítási jogcímre (80 db). Az eddig megvalósult 3. tengelyes fejlesztéseknél élen járnak a falufejlesztésre forrást szerző önkormányzatok. A LEADER két kiírására 97 pályázat érkezett, ebből csak 14 volt vállalkozási alapú fejlesztés.

A vállalkozások mozgásterének leszűkülését elsősorban a LEADER pályázatoknál tapasztalt aránytalanság szemlélteti.

A LEADER pályázati felhívás legnépszerűbb területei a közösségi célú infrastruktúra-fejlesztés és a rendezvények voltak.

Az eddigi tapasztalatok és eredmények két fontos lépést tesznek szükségessé:

1. A település-, szolgáltatásfejlesztés területén koncentrálni kell a forrásokat 4-6 HPME mentén, hogy életképes, hosszú távú megoldások szülessenek a települési problémákra.
2. Erősíteni kell a stratégia gazdaságfejlesztési HPME-it. Projektötleteknél a munkahelyteremtést, -megtartást kell előnyben részesíteni. Közvetlen vállalkozói elképzelésekre kell építeni, figyelembe véve a stratégia jövőképét.
3. Külön figyelmet kell fordítani a hátrányos helyzetű települések forrásigényeinek kidolgozására.

Forrásallokációnál törekedni kell, hogy a LEADER pályázatok I. és II. körében jelentkező aránytalanság többet ne forduljon elő. A 4. tengelyes célterületek esetében a források közel 70 %-át kell a vállalkozások felé irányítani.

2.5 SWOT elemzés

Erősségek	Gyengeségek
<p>A terület földrajzi/logisztikai elhelyezkedése kiváló</p> <p>Az Akciócsoportot kis, összetartó közösségek alkotják</p> <p>Virágzó idegenforgalom a térség egyik felében (magas vendégéjszaka szám)</p> <p>Hagyományosan mezőgazdasági terület</p> <p>Jelentős természetvédelmi területek (Balaton-felvidéki Nemzeti Park)</p> <p>A meredek lejtésű dombvidék kiválóan alkalmas az erdőgazdálkodásra</p> <p>Gazdag kulturális örökség, hagyományok</p>	<p>Elaprózott településszerkezet</p> <p>A népesség fogyása és lassú elöregedése</p> <p>A mezőgazdasági termelésre az alacsony hozzáadott érték a jellemző, helyi termék előállítás hiányzik, nincs piaci lehetőség</p> <p>Hiányzik, vagy alacsony számú a képzett munkaerőt igénylő gazdasági ág</p> <p>Az álláskeresők száma nő, jelentős része képzetlen (álláskeresők 45%-a)</p> <p>A térségre jellemző megújuló energiaforrások kihasználatlansága</p> <p>Együttműködések, hálózatok hiánya</p>
Lehetőségek	Fenyegetések
<p>Természeti adottságok turisztikai célú hasznosítása (aktív és ökoturizmus) - infrastruktúra és humán erőforrás fejlesztése</p> <p>Közösségi élet erősítése a civil szervezetek által szervezett események támogatásával, mikrotérségi összefogással (3-4 település)</p> <p>Kisebbségi identitásra építve a térség egyedi közösségi életének fejlesztése („Együttélés napja”)</p> <p>Erdőterületekre épülő környezetgazdálkodási fejlesztések, ehhez kapcsolódva a megújuló energia felhasználásának erősítése</p> <p>Növekvő belső piaci igények a helyi előállítású élelmiszerekre</p> <p>Legeltető állattartás „visszahonosítása”</p> <p>Kiürülő ingatlanok települési szintű kezelése, fiatalok letelepedését segítő programok keretében</p> <p>Települési erőforrásokra épülő alternatív ellátás biztosítása idősek számára</p> <p>Vállalkozások betelepülésének ösztönzése</p>	<p>A hátrányos helyzet újratermelődése (46 településből 14 hátrányos helyzetű)</p> <p>A vállalkozások mozgásterének leszűkülése (gazdasági válság hatására) kihat pályázati aktivitásukra is</p> <p>A fiatalok, fiatal családok, magasan képzett munkavállalók, elvándorlása a munkalehetőséget biztosító települések felé</p> <p>Műveletlen földterületek aránya növekszik</p> <p>Az erdők védelmének megoldatlansága</p> <p>Állattartás visszaszorult a szántóföldi növénytermelés ellenébe</p> <p>Az időskorú, egyedül élő lakosság szociális ellátása egyre nagyobb terhet ró a településekre</p> <p>Alacsony szintű vállalkozói kedv</p>

3. Helyi Vidékfejlesztési Stratégia

3.1. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia jövőképe

Az Egyesület által készített HVS átfogó célja a népesség életminőségének javítása, a jövedelemszerző képesség fokozása a térségben, a szükséges képességek és tapasztalatok biztosításával a helyi innovatív fejlesztések meghonosítása érdekében.

A program időszak végére a térség természeti adottságaira és hagyományaira épülő fejlesztésekkel beindul a helyi adottságokra épülő élelmiszerek és kisipari termékek előállítására helyi munkaerő alkalmazásával, a térségbe látogató turisták száma növekszik a falusi turizmusra épülő családbarát turisztikai fejlesztések eredményeként. Elkezdődik a megújuló energia potenciál felhasználása, amivel a térség belső gazdasági integrációs szintje és függetlensége erősödik.

A civil szervezetek, vállalkozók és állami szervek közötti együttműködés és integráció olyan szintjét érjük el, amely lehetővé teszi egyéni és közösségi kezdeményezés ösztönzését és támogatását a térség gazdasági és társadalmi fejlődése érdekében.

A jövőkép alap gondolata, hogy térségünk fejlesztésében nem csak a külső erőforrások, hanem a meglévő adottságok, az önszolgálat, az együttműködés vihet előre.

Ezen belül:

- A térség innovációs képességének növelése, hagyományokra épülő, de új/innovatív eljárások, termékek fejlesztése, értékesítése.
- A tájgazdálkodás alapelveire épülő komplex termékfejlesztés, energiagazdálkodás, megújuló energiák felhasználása.
- Helyi adottságon alapuló, magas élményértéket nyújtó turisztikai termékfejlesztés, a vendégek fogadására alkalmas kapacitások és turisztikai kínálat kiépítése.

3.2. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia kapcsolódása a térség szükségleteihez

Az Egyesület által készített HVS átfogó célja a népesség életminőségének javítása, a jövedelemszerző képesség fokozása a térségben, a szükséges képességek és tapasztalatok biztosításával a helyi innovatív fejlesztések meghonosítása érdekében.

A HVS helyzetelemzésében a következő szükségletek kerülnek megfogalmazásra:

1. A térség csökkenő népesség száma mellett súlyos probléma a lakosság elöregedése és a fiatalok, elsősorban a képzett munkaerő kiáramlása a térségből. Ennek hatására a gazdasági fejlődés lelassul, hiszen csak az alacsony szakmai tudást igénylő vállalkozások találnak megfelelő munkaerőt.

Szükséges a társadalmi innováció ösztönzése, jól képzett, alkalmazkodó képes, a térséghez kötődő emberi erőforrás biztosítása a helyi gazdaság számára. Ez feltételezi a gazdaság igényeihez illeszkedő képzési formák kialakítását és az együttműködések erősítését a gazdasági szereplők bevonásával (hálózatépítést). Szükséges a térséghez kötődő tudásbázis, innovációs központ létrehozása, amely hatékonyan segíti elő az ismeretek átadását és a tudás koncentrációját.

Erre a szükségletre ad választ a „**A Tudás Térsége**” - **A térség tudásbázisának szélesítése belső és külső erőforrások igénybevételével** – célkitűzés (a 2009-ben megfogalmazott HVS-ben a célkitűzés címe: *A térség jövőjének alkotóműhelyei az innovációs képesség növelése érdekében*).

A humán erőforrás fejlesztését a régió, a megye és a kistérségi fejlesztési tervek részletesen tárgyalják.

2. A térség természeti és történelmi adottságai és magas erdőszátsága lehetőséget biztosít a falusi turizmus fejlesztésére. A térségben jelentős a mezőgazdaság és az erdőgazdálkodás, de a megtermelt termékek helyben történő feldolgozása nagyon alacsony szintű, ami alól csak a

bútoripar jelent kivételt. A térség energiafelhasználás szempontjából kiszolgáltatott, ennek csökkentése érdekében indokolt helyi, megújuló energiaforrások bevonása, amely kedvezően befolyásolja a klímaváltozás negatív hatásait.

A térséget kettősség jellemzi. Az egyik pólust Nagykanizsa (jogszabály szerint nem jogosult terület) és a turisztikailag virágzó kisváros, Zalakaros alkotja. A másik oldalon népességükben csökkenő, kilátástalanságot érző kistelepülések.

A borszőlő termelése általános a települések melletti dombokon, de a térség borászati szempontból alig ismert.

Szükséges a települések természeti és építészeti értékeinek fokozott védelme, a „falukép” rendezése, a táji adottságokhoz illeszkedő turisztikai szolgáltatások és attrakciók bővítése. A helyben meglévő „zöld hulladék” minél nagyobb arányú hasznosítása megújuló energiaként.

Ezen szükségletre kínál megoldási javaslatokat a **„Csalogató Térség” - A térség természeti és épített környezetének megóvása, fenntartható fejlesztése a lakosság és az idelátogató turisták érdekében** – célkitűzés.

A természeti adottságokra épülő fejlesztéseket mind a megyei, mind a kistérségi fejlesztési koncepciók tartalmazzák.

3. A térség csökkenő népességszáma mellett súlyos probléma a lakosság elöregedése és falusi közösségek felbomlása. A generációk közötti kapcsolati háló töredezett. Indokolt a szociális és egészségügyi szolgáltatások elérhetőségének fejlesztése a kistelepüléseken, a fiatalok helyben tartása érdekében a gyermekek, fiatal családok számára szabadidős program szervezése, közösségi élet színtereinek kialakítása, a fiatal és az idős generációk problémáit egyaránt felölelő és a nemzedékek közti együttműködést növelő közösségi kezdeményezések erősítése.

A közösségi élet fenntartásában/fejlesztésében közreműködő civilek tevékenységének támogatása. Szükséges a térségre jellemző nemzetiségi sokszínűség érdekében (német, horvát, roma) a hagyományápolás felkarolása.

A térség népességmegtartó erejének fokozása és a lakosság életminőségének javítása érdekében szükséges a közösségi élet fejlesztése, a közösségi élet színtereinek bővítése, a közösségi szolgáltatások fejlesztése és a civil szervezetek tevékenységének elősegítése, az öntevékeny közösségek kiépítése.

A HVS **„Élhető Térség” - A helyi közösségek, közösségi kezdeményezések erősítése** célkitűzés tartalmazza azokat a válaszlépéseket, melyek a szükséglet kielégítéséhez elengedhetetlenek.

4. A gazdasági fejlődés egyik alapja, hogy a helyben megtermelt jövedelmek a térségben maradjanak, itt kerüljenek elköltésre. Ezért a HVS egyik legfontosabb célja a LEADER térség versenyképességének javítására irányuló fejlesztések, korszerűsítések támogatása. Új, nagyobb hozzáadott értékű termékek előállításának biztosítása és a térségi munkahelyteremtés elősegítése. A munkahelyek alapvető feltételét képezik a térségben élők megfelelő életkörülményeinek.

Ennek érdekében szükséges vállalkozások letelepítése, a meglévő vállalkozók megtartása, tevékenységük fejlesztése. A helyben megtermelt javak feldolgozásának ösztönzése, a hagyományos kézműipar támogatása, a helyi termékek ismertségének és piacra jutásának fokozása. Támogatni kell a helyi beszállítói és fogyasztói kör kialakítását, a gazdálkodók térségi összefogását.

A stratégia **„Míves Térség” - A térség gazdasági életének fejlesztése a helyi munkalehetőségek bővítése érdekében** célkitűzése tartalmazza azokat az intézkedéseket, amelyek a térség gazdaságfejlesztéséhez elengedhetetlenek.

A gazdaságfejlesztésre vonatkozó szükségleteket mind a megyei, mind a kistérségi fejlesztési koncepciók tartalmazzák.

3.3 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia fő célkitűzései

1. Célkitűzés: „A Tudás Térsége” - A térség tudásbázisának szélesítése belső és külső erőforrások igénybevitelével

A térség humán erőforrásának fejlesztése, az ismeretek széleskörű terjesztése elengedhetetlen ahhoz, hogy az itt élők jövedelemtermelő képessége növekedjen. Az ismeretek megszerzését, a helyi tudástár bővítését minden szinten támogatni szükséges.

A térségben élők jövedelemtermelő képessége alacsony, amelynek legfontosabb oka, hogy hiányoznak a képzett munkaerőt igénylő gazdasági szereplők. A meglévő szakmai tudás kiáramlik a területről (képzett fiatalok máshol keresnek megélhetést). A vállalkozások kapcsolatrendszere hiányos, információellátásuk nem megfelelő. A dél-zalai térség belső tudásbázisa csökken (kulturális, gazdasági átörökítés alacsony), új ismeretek, innovációs módszerek rendszerezett tudásmegosztása indokolt.

A térségi – természeti, társadalmi, történelmi – sajátosságokhoz igazodó, több évszázados tapasztalatokra épülő, természetes tudásbázis XXI. századhoz igazításával a „térség- és fejlesztésbarát” alaptudás kialakítása.

A célkitűzéshez sorolt intézkedések a térség tudásbázisának megalapozását, a térségi, gazdasági szereplők képzését, információellátását és hálózatba szervezését célozzák meg.

LEADER intézkedések:

A célkitűzéshez 2013. évi felülvizsgálat során önálló intézkedés nem kapcsolódik, mivel az intézkedés elemeire (Innovációs és Tudás Központ kialakítása és hálózatok szervezése) a kötelezettségvállalások megtörténtek. A megvalósítás 2012-ben elindult.

A célkitűzés intézkedési eleme volt képzések szervezése, melyet az „Élhető Térség” - A helyi közösségek, közösségi kezdeményezések erősítése célkitűzéshez kapcsoltan komplex tevékenységként kíván a Helyi Akció Csoport támogatni.

Intézkedések még (Nem LEADER):

Térségi oktatási infrastruktúra fejlesztése, minőségi oktatás biztosítása (NYDOP)

2. Célkitűzés: „Csalogató Térség” - A térség természeti és épített környezetének megóvása, fenntartható fejlesztése a lakosság és az idelátogató turisták érdekében

Fontos a természeti környezet fenntartható hasznosítása a turisztika és a megújuló energia előállítás terén. A térség erdőinek, rétjeinek jelentős része jelenleg turisztikai szempontból kihasználatlan, sem túraútvonal, sem tanösvény jelleggel hasznosításukra nem került sor. Elő kell segíteni a természeti/kulturális adottságokra épülő idegenforgalmi kínálatot színesítő (fenntartható) attrakciók kiépülését. A terület építészeti értékei kihasználatlanok, látogathatóságuk alig megoldott. A települések „faluképe” rendezetlen.

A helyi közösségekre épülő környezet- és természetvédelmi programok segítségével biztosítani a kistérség turisztikai vonzerejének növelését, valamint a térség arculati tényezői közé beemelni „tisza térség” üzenetét.

A térségben található „zöld hulladék” értékes megújuló energiaforrás lehet.

A célkitűzéshez sorolt intézkedések megcélözzák a túra- vagy más turisztikai útvonalak kijelölését és turisztikai attrakciók létrehozását, az épített örökség látogathatóvá tételét, a megújuló energia-nyersanyag begyűjtését, valamint a térségen belüli hasznosítását. A célkitűzésnek része a települések faluképének rendezése, a helyi lakosság környezettudatos magatartásának fejlesztése és a közbiztonság növelése.

LEADER intézkedések:

1. Intézkedés: Turisztikai attrakciók, rendezvényhelyszínek kialakítása, fejlesztése

2. Intézkedés: Turisztikai jellegű közösségi fejlesztések

3. Intézkedés: Biztonságosabb, informáltabb térséget

Intézkedések még (Nem LEADER):

Vidéki örökség megőrzése (UMVP 3. tengely)

Falumegújítás és – fejlesztés (UMVP 3. tengely)

Turisztikai tevékenység ösztönzése (UMVP 3. tengely)

Erdőterületek fenntartható fejlesztése (UMVP 1. tengely)

A turizmust elősegítő programfejlesztés, értékesítés támogatása (TDM) (NYDOP 2. prioritás)

Megvalósult, illetve megvalósulás alatt álló LEADER intézkedések (meghirdetésre már nem kerülnek):

„Zöld Házak” program – helyi fajlagos energia igénybevétel csökkentése

Helyi épített, kulturális és természeti örökség megőrzése (tervek, tanulmányok készítése)

3. Célkitűzés: „Élhető Térség” - A helyi közösségek, közösségi kezdeményezések erősítése

A térség népességmegtartó erejének fokozása érdekében szükséges a kis közösségek összetartozásának erősítése, és a fiatalok programjainak bővítésével elősegíthető a fiatal generáció térséghez kötődésének növelése.

A térség falvainak lakossága folyamatosan csökken, a kistelepüléseken az elöregedés állandó problémává vált. A szociális és egészségügyi szolgáltatások elérhetősége a kistelepüléseken nehézkes. A generációk közötti kapcsolati háló töredezett, hagyományos tudás családon belüli átadása megszűnőben. A gyermekek, fiatalok számára kevés a szabadidős program. A közösségi élet fenntartásában/fejlesztésében a civil szervezetek és önkormányzatok fontos szerepet vállalnak. Kiemelt szerepet vállalnak a kisebbségi szervezetek a nemzetiségi identitás megőrzésében (német, horvát, roma).

A célkitűzésbe sorolt intézkedések megcélözzák a közösségi élet fejlesztését, nemzeti identitás megőrzését, a szabadidős program megszervezését, ehhez kapcsolódó közösségi terek kialakítását, a meglévő hagyományok átadását (képzés, kiadványozás).

LEADER intézkedések:

1. Intézkedés: Helyi közösség fejlődése érdekében közösségi terek kialakítása, közösségi programok, közösségi ismeretszerzés bővítése (Kapcsolódás 1. célkitűzéshez)

Intézkedések még (Nem LEADER):

Integrált közösségi és szolgáltató tér kialakítása és működtetése (UMVP 3. tengely)

Kistérségi közösségi közlekedés fejlesztése (UMVP 3. tengely)

Megvalósult, illetve megvalósulás alatt álló LEADER intézkedések (meghirdetésre már nem kerülnek):

„Dél-Zala csalogat” A turizmust elősegítő programfejlesztés

4. Célkitűzés: „Míves Térség” – A térség gazdasági életének fejlesztése a helyi munkalehetőségek bővítése érdekében

A térség gazdasága a mezőgazdaságra épül. A mezőgazdasági termékek helyben feldolgozása, a helyi termék előállítás alacsony színvonalú, elsősorban jövedelemkiegészítő jellegű. A térségben elsődlegesen az erdőterületek kapcsán alakult ki feldolgozó ipar (fűrész- és asztalos üzemek). Hiányoznak a magas élők munkai igényű technológiák. A hagyományos kézműves tevékenységek képviselői tevékenységüket alacsony ismertség mellett végzik.

A célkitűzésbe sorolt intézkedések el kívánják érni a térség adottságaira építő, új, gazdasági szervezetek támogatását, a térségben lévő mikro- és vállalkozások, kézműves vállalkozások, helyi termék előállítók fejlesztéseinek biztosítását, a piacbővítést és az együttes piaci megjelenés megszervezését (hálózatok – térségi termék és szolgáltatási katalógus).

LEADER intézkedések:

1. Intézkedés: Helyi termékre épülő bemutató helyek, látványműhelyek kialakítása

2. Intézkedés: Térségi mikro- és vállalkozások fejlesztése együttműködéssel

Intézkedések még (Nem LEADER):

Vállalkozások versenyképességének fejlesztése (GOP és Új Széchenyi Terv)

Induló és működő mikro- és vállalkozások versenyképességének fejlesztése (UMVP 3. tengely)

Megvalósult, illetve megvalósulás alatt álló LEADER intézkedések (meghirdetésre már nem kerülnek):

Térségi marketing- és védjegyprogram kidolgozása

3.4 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia intézkedései

1. A forrásallokációban forrással valóban párosított HPME-k

„Csalogató Térség” - A térség természeti és épített környezetének megóvása, fenntartható fejlesztése a lakosság és az idelátogató turisták érdekében

HPME címe	„Szívesen látjuk” - a térség turisztikai attrakcióinak, rendezvényhelyszíneinek kialakítása, fejlesztése
HPME ÚMVP LEADER jogcímhez rendelése	Versenyképesség (411)
UMVP jogcím	LEADER (vállalkozói alapú)
A HPME-hez rendelt forrás	
A HPME HVS célkitűzéshez rendelése	„Csalogató Térség” - A térség természeti és épített környezetének megóvása, fenntartható fejlesztése a lakosság és az idelátogató turisták érdekében
HPME felépítése	
Helyzet/Adottság: A térség vagy fejleszteni kívánt terület valamely állapota, mely a Helyzetelemzésből levezethető.	A turizmus jelenlegi irányzatai az aktív, csoportos elfoglaltságokat helyezik az előtérbe. A vendégek a látvány mellett aktív kikapcsolódásra vágnak. A térségbe látogató turisták igényeihez igazodó aktív kikapcsolódást biztosító turisztikai attrakció nincs a térségben (zalakarosi fürdő kivételével). A térség természeti adottságai, a mezőgazdasági munkákhoz kapcsolódó hagyományok és gasztronómia kitűnő alapot nyújtanak a turisztikai rendezvények témájául. A rendezvények térségi szintű összehangolása hiányzik.
Probléma/Lehetőség: A Helyzet/Adottság eredményeképpen előálló probléma/lehetőség, melyre a Megoldási javaslat épül.	Térségben vannak olyan területek, amelyek alkalmasak természetbe illeszkedő, aktív pihenést biztosító turisztikai attrakciók, témaparkok, kalandparkok kialakítására. Vannak olyan térségi rendezvények, rendezvényötletek, amelyek szakmai menedzselés mellett regionális és országos érdeklődésre tarthatnak számot. Hálózati együttműködés kiépítése a rendezvényszervező, befogadó szervezetek között.
Megoldás: A támogatni kívánt fejlesztés tényleges leírása, melynek eredményeképpen a Probléma megszűnése vagy a Lehetőség jobb kiaknázása várható.	Aktív pihenést biztosító/turisztikai rendezvények befogadására alkalmas zárt, vagy szabadtéri helyszínek kialakítása. Olyan turisztikai attrakciók infrastrukturális kialakítása/fejlesztése (építés, kisléptékű infrastruktúra, eszközbeszerzés), amelyek biztosítják egy időben 50-300 fő együttes szórakoztatását. Hálózati együttműködés érdekében közös, éves szintű rendezvényterv összeállítása.
Eredmény: Olyan minőségi és számszerűsíthető változás, amely a Megoldási javaslat támogatása eredményeképpen következik be, és a Jövőképhez közelebbi állapotot eredményez.	Új rendezvényhelyszínek kialakítása, téma- vagy kalandparkok létrehozása, fejlesztése. Helyszínenként 1 térségi rendezvény.
Érintett települések köre	Térség minden települése.
Megvalósulás szintje:	Megvalósult fejlesztések: Nagyrécse, Zalasabbar. Folyamatban lévő: Kistrécse, Kacorlak. Kötelezettségvállalás eddig: 40 782 874 Ft

HPME címe	„Csalogató Téréség” Turisztikai jellegű közösségi fejlesztések
HPME ÚMVP LEADER jogcímmel rendelése	Versenyképesség (411)
UMVP jogcím	LEADER (közösségi célú)
A HPME-hez rendelt forrás	
A HPME HVS célkitűzéshez rendelése	„Csalogató Téréség” - A térség természeti és épített környezetének megóvása, fenntartható fejlesztése a lakosság és az ide látogató turisták érdekében
HPME felépítése	
Helyzet/Adottság: A térség vagy fejleszteni kívánt terület valamely állapota, mely a Helyzetelemzésből levezethető.	A turizmus jelenlegi irányzatai az aktív, csoportos elfoglaltságokat helyezik az előtérbe. A vendégek a látvány mellett aktív kikapcsolódásra vágyanak. Kevés az aktív pihenést biztosító létesítmény a térségben. Alacsony a családbarát szolgáltatások száma. A térség természeti adottságai, a mezőgazdasági munkákhoz kapcsolódó hagyományok és gasztronómia kitűnő alapot nyújtanak a turisztikai rendezvények témájául. A rendezvények térségi szintű összehangolása hiányzik. Hiányzik a térség egészére kiterjedő modern idegenvezetési rendszer.
Probléma/Lehetőség: A Helyzet/Adottság eredményeképpen előálló probléma/lehetőség, melyre a Megoldási javaslat épül.	Vannak olyan térségi rendezvények, rendezvényötletek, amelyek szakmai menedzselés mellett regionális és országos érdeklődésre tarthatnak számot, ugyanakkor hiányoznak a nagyobb rendezvények befogadására alkalmas szabadtéri rendezvényhelyszínek, kemencés udvarok. Hálózati együttműködés kiépítése a rendezvényszervező, befogadó szervezetek között. Térségi idegenvezetési rendszer kialakításával növelhető a térség ismertsége. Az ide látogató turisták új látványosságokat fedezhetnek fel.
Megoldás: A támogatni kívánt fejlesztés tényleges leírása, melynek eredményeképpen a Probléma megszűnése vagy a Lehetőség jobb kiaknázása várható.	Aktív pihenést biztosító/turisztikai rendezvények befogadására alkalmas szabadtéri helyszínek kialakítása. Olyan turisztikai attrakciók infrastrukturális kialakítása/fejlesztése (építés, kisléptékű infrastruktúra, eszközbeszerzés), amelyek biztosítják egy időben 50-300 fő együttes szórakoztatását. Hálózati együttműködés érdekében közös, éves szintű rendezvényterv összeállítása. Családbarát és kerékpáros turisztikai szolgáltatások fejlesztése érdekében internet alapú idegenvezetési rendszer kiépítése.
Eredmény: Olyan minőségi és számszerűsíthető változás, amely a Megoldási javaslat támogatása eredményeképpen következik be, és a Jövőképhez közelebbi állapotot eredményez.	Új rendezvényhelyszínek kemencés-udvarok, kerékpáros szolgáltatás kialakítása, helyszínenként 1 térségi rendezvény. Térségi idegenvezetési rendszer alapjainak létrehozása.
Érintett települések köre	Térség minden települése.
Megvalósulás szintje:	<i>Ilyen jellegű fejlesztést eddig csak vállalkozói alapú fejlesztésben támogattunk.</i>

HPME címe	Biztonságosabb, informáltabb térséget
HPME ÚMVP LEADER jogcímhez rendelése	Életminőség/diverzifikáció (413)
UMVP jogcím	LEADER - Közösségi célú fejlesztés
A HPME HVS célkitűzéshez rendelése	„Csalogató Térség” – A térség természeti és épített környezetének megóvása, fenntartható fejlesztése a lakosság és az idelátogató turisták érdekében
HPME felépítése	
Helyzet/Adottság: A térség vagy fejleszteni kívánt terület valamely állapota, mely a Helyzetelemzésből levezethető.	A kistérségben, elsősorban Zalakaros környékén, nagyszámú turista fordul meg, a kárukra elkövetett lopások riasztják őket. A rendőrség támogatása nélkül változás nem várható. A kistelepüléseken egyre gyakoribb az ún. besurranásos tolvajlás, a lakott területek mellett lévő szőlők, gyümölcsösök gazdasági épületének kifosztása. A problémák orvoslására több helyen civil szervezetek alakultak. Hiányoznak a lakosság tájékoztatására alkalmas korszerű eszközök.
Probléma/Lehetőség: A Helyzet/Adottság eredményeképpen előálló probléma/lehetőség, melyre a Megoldási javaslat épül.	A lakosság részéről igény jelentkezik a közbiztonság és a tájékoztatási feltételek javítására és tenni is akarnak ennek érdekében. A polgárőrök és a rendőrséget segíteni kell munkájukban. Összefogással, civil programokkal lehetőséget látunk a közbiztonság javítására, a közösségi tájékoztatás fejlesztésére.
Megoldás: A támogatni kívánt fejlesztés tényleges leírása, melynek eredményeképpen a Probléma megszűnése vagy a Lehetőség jobb kiaknázása várható.	Tájékoztatási rendszerek kiépítése települési és mikrotérségi szinten. Tájékoztató kiadvány megjelentetése, terjesztése a biztonság fokozásáról. Hangosbemondó rendszer kiépítése. Vagyonvédelmi rendszerek kiépítése, bővítése. Jelzőrendszerek kiépítése, bővítése. Polgárőr egyesületek eszközállományának fejlesztése.
Eredmény: Olyan minőségi és számszerűsíthető változás, amely a Megoldási javaslat támogatása eredményeképpen következik be, és a Jövőképhez közelebbi állapotot eredményez.	Biztonsági beruházás/program támogatása Települési, mikrotérségi rendszerek kiépítése.
Érintett települések köre	Térség minden települése.
Megvalósulási szint:	<i>12 fejlesztés esetén kötelezettségvállalás megtörtént. Kötelezettség vállalás összege (2012. év végéig) 24 143 216 Ft.</i>

„Élhető Térség” – A helyi közösségek, közösségi kezdeményezések erősítése

HPME címe	Helyi közösség fejlődése érdekében közösségi terek kialakítása, közösségi programok, közösségi ismeretszerzés bővítése
-----------	---

HPME ÚMVP LEADER jogcímhez rendelése	Életminőség/diverzifikáció (413)
UMVP jogcím	LEADER – Közösségi célú
A HPME HVS célkitűzéshez rendelése	„Élhető Térség” – A helyi közösségek, közösségi kezdeményezések erősítése Kapcsolódó célkitűzés: „A Tudás Térsége” – A térség tudásbázisának szélesítése belső és külső erőforrások igénybevételével
HPME felépítése	
Helyzet/Adottság: A térség vagy fejleszteni kívánt terület valamely állapota, mely a Helyzetelemzésből levezethető.	A kistelepülések szolgáltatásrendszere hiányos. A közművelődési intézményrendszer működtetését az önkormányzatok nehezen tudják kigazdálkodni. A meglévő közösségi épületek felújításra szorulnak. Az elérhető szolgáltatások szegényesek. A civil szervezetek meghatározó szerepet játszanak a kulturális, szabadidős szolgáltatások fenntartásában.
Probléma/Lehetőség: A Helyzet/Adottság eredményeképpen előálló probléma/lehetőség, melyre a Megoldási javaslat épül.	A térségben jelentős kulturális és sport tevékenység folyik elsősorban civil szervezetek keretein belül (sportegyesületek, népdal körök, színjátszó csoportok). A meglévő tevékenységi körök szélesítésére van lehetőség, de hiányoznak a technikai feltételek (felszerelés, sportszerek, próbatermek, stb.). A térségben 20-30 olyan civil szervezet működik, amelyek rendszeresen szerveznek kulturális, közösségi rendezvényeket, táborokat, a környezettudatossághoz kapcsolódó akciókat. A rendezvények szervezésébe bekapcsolódnak az önkormányzatok, egyházak is.
Megoldás: A támogatni kívánt fejlesztés tényleges leírása, melynek eredményeképpen a Probléma megszűnése vagy a Lehetőség jobb kiaknázása várható.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Települési vagy mikrotérségi szintű zárt közösségi terek fejlesztése; kulturális, hagyományápoló, sport, informális oktatási vagy közösségfejlesztési helyszín kialakítása, fejlesztése. 2. A működéshez kapcsolódó eszközök beszerzése. 3. Kulturális és sport (nem versenyszerű) rendezvények támogatása települési/mikrotérségi szinten, vagy közösségépítő, tematikus táborok szervezése, vagy környezettudatosságot, energiatakarékosságot népszerűsítő rendezvények szervezése a lakosság körében települési vagy mikrotérségi szinten. 4. Tanfolyamok, hagyományápoló és közösségépítő, társadalmi felelősségvállalást erősítő képzések szervezése önkormányzatok, civil szervezetek, vállalkozások vagy magánszemélyek számára. <i>(1. célkitűzésből átemelt tevékenység)</i> 5. Olyan kiadványok/információs anyagok összeállítása és készítése, amely hatékonyan segíti elő a település/mikrotérség helytörténet-,

	helyismereti tudásanyagának népszerűsítését, eredményesen hozzájárul adott település/mikrotérség települési marketingjének fejlődéséhez, hosszútávon biztosítja a helyi tudás, hagyomány-kincs továbbadását. (papíralapú vagy digitális formában)
Eredmény: Olyan minőségi és számszerűsíthető változás, amely a Megoldási javaslat támogatása eredményeképpen következik be, és a Jövőképhez közelebbi állapotot eredményez.	Közösségi, zárt terek fejlesztése térségi szinten, a lakosság közösségi életének, ismereteinek bővítése. Térségi szinten további 10 komplex fejlesztés megvalósítása 2014-ig.
Érintett települések köre	Térség minden települése. Nem vehető igénybe támogatás arra a fejlesztésre, amely olyan Integrált Közösségi és Szolgáltató Tér (a továbbiakban: IKSZT) címmel rendelkező épületen és azon helyrajzi számú ingatlanon valósul meg, ahol a beruházási támogatásban részesült IKSZT címmel rendelkező épület elhelyezkedik. Nem vehető igénybe támogatás olyan helyrajzi számra, amely támogatást kapott a 2011-ben meghirdetett 1 022 953 LEADER célterületen.
Megvalósítás színtje:	14 rendezvény/rendezvénysorozat támogatása. Kötelezettségvállalás: 16 977 358 Ft Kulturális terek fejlesztésében 12 fejlesztésre 70 340 070 Ft-ban történt kötelezettségvállalás. Képzések esetén LEADER 1. körben történt kötelezettségvállalás 1 403 000 Ft értékben.

„Míves Térség” – A térség gazdasági életének fejlesztése a helyi munkalehetőségek bővítése érdekében

HPME címe	Helyi termékre épülő bemutató helyek, látványműhelyek kialakítása
HPME ÚMVP LEADER jogcímhez rendelése	Versenyképesség (411)
UMVP jogcím	LEADER vállalkozási alapú
A HPME HVS célkitűzéshez rendelése	„Míves Térség” – A térség gazdasági életének fejlesztése a helyi munkalehetőségek bővítése érdekében
HPME felépítése	
Helyzet/Adottság: A térség vagy fejleszteni kívánt terület valamely állapota, mely a Helyzetelemzésből levezethető.	A meglévő mezőgazdasági termelésre az alacsony hozzáadott érték a jellemző (általános az intenzív szántóföldi növénytermesztés), mivel jelenleg szinte alig történik meg az előállított termények, termékek elsődleges, másodlagos feldolgozása. A térségben a zöldség- és gyümölcsstermesztés területén a háztáji termesztés az elterjedt. A termőterületek szétszórva

	helyezkednek el, és magántulajdonban vannak, elaprózottak, heterogén a fajtaösszetétel. A térségben élő kézműves mesterek piaci lehetőségei szűkösek.
Probléma/Lehetőség: A Helyzet/Adottság eredményeképpen előálló probléma/lehetőség, melyre a Megoldási javaslat épül.	Megfelelő jövedelmezőséget biztosítana a helyi termék előállítás, mert van kereslet a helyi élelmiszerek és kézműves termékek iránt. A térség területén megtermelt, illetve előállított termékek helyben történő feldolgozása, egységes minőséget biztosító kisüzemek, vállalkozások létrehozása kiút lehet. Nem megoldott ezen termékek értékesítése, szükséges lenne bemutatóhelyek látványműhelyek létrehozása.
Megoldás: A támogatni kívánt fejlesztés tényleges leírása, melynek eredményeképpen a Probléma megszűnése vagy a Lehetőség jobb kiaknázása várható.	Helyi induló/működő mikrovállalkozások támogatása javíthatná a térség jövedelemteremtő helyzetén. Látványműhelyek, bemutatóhelyek kialakításával egyszerre biztosítható a termelési tevékenység támogatása (épület, eszközbeszerzés) és a piacbővítése, a vásárló helybevitelle az eladóhoz. Vállalkozások épület, infrastrukturális adottságainak fejlesztése. Bemutathatóságot biztosító eszközpark kialakítása. Helyben vásárlás lehetőségének kialakítása.
Eredmény: Olyan minőségi és számszerűsíthető változás, amely a Megoldási javaslat támogatása eredményeképpen következik be, és a Jövőképhez közelebbi állapotot eredményez.	Térségi szinten további 10 komplex fejlesztés megvalósítása 2014-ig.
Megvalósítás szinte:	1 látvány műhely kialakítása (Orosztony). Kötelezettségvállalás összege: 10 560 550 Ft.

HPME címe	Térségi mikrovállalkozások fejlesztése együttműködéssel
HPME ÚMVP LEADER jogcímhez rendelése	Versenyképesség (411)
UMVP jogcím	LEADER Vállalkozási alapú
A HPME HVS célkitűzéshez rendelése	„Míves Térség” – A térség gazdasági életének fejlesztése a helyi munkalehetőségek bővítése érdekében Kapcsolódó célkitűzés: „A Tudás Térsége” – A térség tudásbázisának szélesítése belső és külső erőforrások igénybevitelével
HPME kódolása a célkitűzésnek	gazdaságfejlesztés
HPME felépítése	
Helyzet/Adottság: A térség vagy fejleszteni kívánt terület valamely állapota, mely a Helyzetelemzésből levezethető.	A települések elnéptelenednek, kevés a munkahely, kevés a vállalkozó, mindez kihat a munkanélküliség alakulására, továbbá az önkormányzatok bevételeire. A térség vállalkozói nem megfelelő technológiával, infrastruktúrával rendelkeznek (versenyhátrányban vannak). A termékek hozzáadott értéke alacsony. Alacsony a vállalkozói aktivitás. Hiányoznak a gyakorlatorientált képzések. Minimális a marketing tevékenység.
Probléma/Lehetőség: A Helyzet/Adottság eredményeképpen előálló probléma/lehetőség, melyre a Megoldási javaslat épül.	A helyi vállalkozások alacsony jövedelmet termelnek, kevés helyi munkahelyet biztosítanak. A jövedelem kiáramlik a térségből. Alacsony hozzáadott értéket hordozó termékeket állítanak elő a vállalkozók. A tőke hiánya akadályozza a térség mikro-vállalkozásainak fejlődését
Megoldás: A támogatni kívánt fejlesztés tényleges leírása, melynek eredményeképpen a Probléma megszűnése vagy a Lehetőség jobb kiaknázása várható.	Helyi, induló/működő mikrovállalkozások támogatása javíthatna a térség jövedelemteremtő helyzetén. A már működő és újonnan alakuló vállalkozások technológiai, infrastrukturális fejlesztése fontos feladat. Vállalkozások komplex támogatása.
Eredmény: Olyan minőségi és számszerűsíthető változás, amely a Megoldási javaslat támogatása eredményeképpen következik be, és a Jövőképhez közelebbi állapotot eredményez.	Legalább 10-15 mikrovállalkozás támogatása.
Érintett települések köre	Térség minden települése.

A LEADER intézkedési terv tartalmazza a LEADER forráshoz rendelt 2013. évi pályázati kiírás feltételeit (Külön mellékletben)

2. Forrással nem párosított, de tartalmilag a HVS szempontjából fontos HPME-k

1.1 Előző LEADER körökben eredményesen szerepelt HPME-k

HPME címe	Innovációs és tudásközpont létrehozása
HPME ÚMVP LEADER jogcímhez rendelése	Versenyképesség (411)
UMVP jogcím	LEADER - komplex projekt
A HPME HVS célkitűzéshez rendelése	„A Tudás Térsége” – A térség tudásbázisának szélesítése belső és külső erőforrások igénybevételével
HPME felépítése	
Helyzet/Adottság: A térség vagy fejleszteni kívánt terület valamely állapota, mely a Helyzetelemzésből levezethető.	A falvakban kevés a munkalehetőség és a lakosság vállalkozási aktivitása is alacsony. A térség innovációs készsége alacsony. Nagy probléma, hogy a diplomás fiatalok nem térnek vissza, hogy megszerzett tudásukat szülőhelyükön kamatoztassák.
Probléma/Lehetőség: A Helyzet/Adottság eredményeképpen előálló probléma/lehetőség, melyre a Megoldási javaslat épül.	A térség szereplőinek összefogásával nagyobb hozzáadott értéket előállító, innovatív ágazatok erősítése. Elsősorban a természeti értékekre alapozott fejlesztésekkel lehet elősegíteni a térség fejlődését. Nem ismerik az új, innovatív termelési, értékesítési módszereket. Hiányzik a helyben, gyorsan megszerezhető tudás/ képzés.
Megoldás: A támogatni kívánt fejlesztés tényleges leírása, melynek eredményeképpen a Probléma megszűnése vagy a Lehetőség jobb kiaknázása várható.	Létre kell hozni egy innovációs és tudásközpontot. Feladata, hogy új eljárásokat, módszereket, technikákat terjesszen, amelyek elősegítik a helyi vállalkozások alkalmazkodását a folyamatosan változó piaci viszonyokhoz, biztosítja a civil szervezetek tevékenységének szakmai megalapozását. Képzések segítségével biztosítja a helyi igények kielégítését, termékfejlesztési módszereket dolgoznak ki.
Eredmény: Olyan minőségi és számszerűsíthető változás, amely a Megoldási javaslat támogatása eredményeképpen következik be, és a Jövőképhez közelebbi állapotot eredményez.	1 központ kialakítása, működés 2 évében min. 2-2 képzés indítása vállalkozások, önkormányzatok és nonprofit szervezetek számára. Képzéseknek illeszkednie kell a HVS célkitűzéseivel (innovatív, turisztikai vagy környezeti fenntarthatóságra épülő, gazdaságfejlesztési és közösségépítési képzés; képzésenként min. 30 óra). A képzésen résztvevők célcsoportja kizárólag a térség területén élő/működő személy, szervezet lehet.
Érintett település	Nagyrécsce. Kötelezettségvállalás megtörtént: 20 614 597 Ft.

HPME címe	„A jövő alkotóműhelyei”– Képzések a közösségi és vállalkozói ismeretek bővítése érdekében HPME beépült a „Helyi közösség fejlődése érdekében közösségi terek kialakítása, közösségi programok, közösségi ismeretszerzés bővítése” és a „Térségi mikrovállalkozások fejlesztése együttműködéssel” HPME-be.
HPME ÚMVP LEADER jogcímhez rendelése	Versenyképesség (411)
UMVP jogcím	LEADER - Képzés
A HPME HVS célkitűzéshez rendelése	„A Tudás Térsége” – A térség tudásbázisának szélesítése belső és külső erőforrások igénybevételével
HPME felépítése	
Helyzet/Adottság: A térség vagy fejleszteni kívánt terület valamely állapota, mely a Helyzetelemzésből levezethető.	A térségi vállalkozások és a civil szervezetek továbbképzési és kommunikációs lehetőségei korlátozottak, így kevés ismerettel rendelkeznek. A képzési és kommunikációs lehetőségek hiánya tovább mélyíti a térségi hátrányos helyzetű csoportok (pl. romák, 50 év feletti, tartósan munkanélküliek) helyzetét. A régi falusi kommunikációs formák megszűntek, nincs megfelelő információáramlás. Községi jellegű képzések iránti igény magas.
Probléma/Lehetőség: A Helyzet/Adottság eredményeképpen előálló probléma/lehetőség, melyre a Megoldási javaslat épül.	A vállalkozások és a civil szervezetek közötti kommunikáció biztosításához jelenleg nincsenek meg a keretek. Fontos lenne a legújabb szakmai ismeretek megszerzése, az egymással való tapasztalatcsere biztosítása. A helyi tanfolyamok indításával (szakmai/hobbyi képzések) növelhető a térség közösségi ereje, versenyképessége.
Megoldás: A támogatni kívánt fejlesztés tényleges leírása, melynek eredményeképpen a Probléma megszűnése vagy a Lehetőség jobb kiaknázása várható.	2. Általános és szakmai (nem OKJ), rövid időtartamú, gyakorlatorientált képzések, tapasztalatcserek szervezése vállalkozások, induló vállalkozások részére. 3. Hobbyi tanfolyamok, hagyományápoló és közösségépítő, társadalmi felelősségvállalást erősítő képzések szervezése önkormányzatok/ civil szervezetek/ vállalkozások számára.
Eredmény: Olyan minőségi és számszerűsíthető változás, amely a Megoldási javaslat támogatása eredményeképpen következik be, és a Jövőképhez közelebbi állapotot eredményez.	Min 2 képzési program indítása.
Érintett települések köre	Térség minden települése.
Megvalósulás szintje	2 képzésre kötelezettségvállalás megtörtént (1 937 397 Ft). (1001277 célterület) 1 valósult meg.

HPME címe	Hálózatok kiépítése a térség gazdasági, környezeti és társadalmi felemelkedése érdekében
HPME UMVP LEADER jogcímhez rendelése	Életminőség/diverzifikáció (413)
UMVP jogcím	LEADER – Térségen belüli együttműködés
A HPME HVS célkitűzéshez rendelése	„A Tudás Térsége” – A térség tudásbázisának szélesítése belső és külső erőforrások igénybevételével
HPME felépítése	
Helyzet/Adottság: A térség vagy fejleszteni kívánt terület valamely állapota, mely a Helyzetelemzésből levezethető.	A kistérségben a vállalkozások tökeszegények, alacsony a foglalkoztatási szint, a munkanélküliség 10 % feletti. Az HACCS területén közel 200 civil szervezetet tartanak nyilván. A nonprofit szervezetek legfontosabb problémája az információáramlás rossz hatékonysága, a civil források, pályázati lehetőségek beszűkülése, valamint a szakértők hiánya. Az önkormányzatok működési hiánnyal küzdenek. A kamarán kívül semmiféle gazdasági együttműködés nem jellemző a térségre. A szinergia miatt fontos lenne a térségi vállalkozások/civil szervezetek/önkormányzatok együttes, ágazatközi fellépése. Gazdasági területen kialakított hálózatok növelnék a térség versenyképességét.
Probléma/Lehetőség: A Helyzet/Adottság eredményeképpen előálló probléma/lehetőség, melyre a Megoldási javaslat épül.	A gazdasági és civil szervezetek információhiányban szenvednek, nem tudnak indulni különböző meghirdetett pályázatokban. Nem működnek klaszterek, hálózatok, vállalkozói/civil együttműködések. A meglévő civil ernyőszervezetek tevékenységük jelentős részét most indítják. Az összefogás javíthatná a vállalkozók jövedelmezőséget, a civil szervezetek és önkormányzatok együttműködése elősegítené a közösségi szerepvállalást.
Megoldás: A támogatni kívánt fejlesztés tényleges leírása, melynek eredményeképpen a Probléma megszűnése vagy a Lehetőség jobb kiaknázása várható.	Különböző hálózatok, klaszterek létrehozása a térségben működő civil szervezetek /önkormányzatok/vállalkozások részvételével. Ezek a szervezetek tegyék lehetővé az adott vállalkozások/civil szervezetek/ önkormányzatok hatékonyabb működését, az ágazatközi együttműködés, a helyi társadalom közösségi szerepvállalásának növekedését.
Eredmény: Olyan minőségi és számszerűsíthető változás, amely a Megoldási javaslat támogatása eredményeképpen következik be, és a Jövőképhez közelebbi állapotot eredményez.	Létrejön legalább 2 szakmai/ágazatközi együttműködés, klaszter.
Érintett települések köre	Zalakarosi kistérség 19 települése. Kötelezettségvállalás megtörtént 4 120 000 Ft értékben.

HPME címe	"Értékek gyűjteménye" - szabadtéri vagy zárt kiállító terek kialakítása, helyi gyűjtemények bemutathatóságának elősegítése
HPME ÚMVP LEADER jogcímhez rendelése	Életminőség/ diverzifikáció (413)
UMVP jogcím	LEADER Közösségi célú
A HPME HVS célkitűzéshez rendelése	„Csalogató Térség” - A térség természeti és épített környezetének megóvása, fenntartható fejlesztése a lakosság és az idelátogató turisták érdekében
HPME felépítése	
Helyzet/Adottság: A térség vagy fejleszteni kívánt terület valamely állapota, mely a Helyzetelemzésből levezethető.	A térség földrajzi elhelyezkedéséből és történelmi múltjából következik, hogy az utak és a kultúrák találkozási pontján fekszik. A vidékre jellemző tradicionális alapokon nyugvó életmód tapasztalatainak feltárása és visszaemlékezése a mindennapokba fontos feladat. Az egyre csökkenő lakosság számára összetartó erővel bír a hagyományok, közös történelmi múlt ápolása vagy az új közösségformáló szokások meghonosítása.
Probléma/Lehetőség: A Helyzet/Adottság eredményeképpen előálló probléma/lehetőség, melyre a Megoldási javaslat épül.	Térségben sok az üresen álló, régi lakó- vagy gazdasági épület, amely alkalmas lenne a települések történelmi, néprajzi emlékeinek befogadására, a falvak híres szülőttei számára emlékhely kialakítására. Egyre több településen jelennek meg képzőművészeti tevékenységet folytató alkotók, akik a táj értékeit felismerve bemutatói lehetőséget keresnek zárt és szabadtéri helyszíneken.
Megoldás: A támogatni kívánt fejlesztés tényleges leírása, melynek eredményeképpen a Probléma megszűnése vagy a Lehetőség jobb kiaknázása várható.	Szabadtéri vagy zárt kiállítóterek kialakítása, helyi gyűjtemények bemutathatóságának biztosítása. A bemutatás érdekében épületek felújítása, kisléptékű infrastruktúrafejlesztés, tradicionális eszköz, vagy más kiállíthatóságot elősegítő eszköz beszerzése. A kialakított helyszín népszerűsítése.
Eredmény: Olyan minőségi és számszerűsíthető változás, amely a Megoldási javaslat támogatása eredményeképpen következik be, és a Jövőképhez közelebbi állapotot eredményez.	Legalább 4 kiállítási helyszín kialakítása. Éves szinten min. 250 látogató/kiállítás.
Érintett települések köre	Zalaújlak, Zalakaros, Nagybakónak, Belezna. Kötelezettségvállalás összege: 17 814 730 Ft.

HPME címe	Kulturális és szabadidős szolgáltatások infrastrukturális fejlesztése HPME beépült a „Helyi közösség fejlődése érdekében közösségi terek kialakítása, közösségi programok, közösségi ismeretszerzés bővítése”
HPME ÚMVP LEADER jogcímhez rendelése	Életminőség/diverzifikáció (413)
UMVP jogcím	LEADER - Közösségi célú fejlesztés
A HPME HVS célkitűzéshez rendelése	„Élhető Térség” – A helyi közösségek, közösségi kezdeményezések erősítése
HPME felépítése	
Helyzet/Adottság: A térség vagy fejleszteni kívánt terület valamely állapota, mely a Helyzetelemzésből levezethető.	A térségre az aprófalvas településszerkezet a meghatározó. A kistelepülések szolgáltatásrendszere hiányos. A közművelődési intézményrendszer működtetését az önkormányzatok nehezen tudják kigazdálkodni. A meglévő közösségi épületek felújításra szorulnak. A meglévő sportpályák meghatározott sporttevékenység rendszeres végzésére alkalmasak. Hiányoznak vagy alacsony színvonalúak az egyéni, és kiscsoportos (2-4 fős) sporttevékenység végzésére alkalmas területek.
Probléma/Lehetőség: A Helyzet/Adottság eredményeképpen előálló probléma/lehetőség, melyre a Megoldási javaslat épül.	A térségben jelentős kulturális és sport tevékenység folyik elsősorban civil szervezetek keretein belül (sportegyesületek, népdal körök, színjátszó csoportok). A meglévő tevékenységi körök szélesítésére van lehetőség, de hiányoznak a technikai feltételek (felszerelés, sportszerek, próbatermek, stb.).
Megoldás: A támogatni kívánt fejlesztés tényleges leírása, melynek eredményeképpen a Probléma megszűnése vagy a Lehetőség jobb kiaknázása várható.	Kulturális és szabadidős tevékenységek végzésére alkalmas terek fejlesztése, eszközbeszerzése. Meglévő/ új sportpályák kiépítése, fejlesztése. Kisegítő infrastruktúra fejlesztése. Az IKSZT-hez nem tartozó fejlesztések.
Eredmény: Olyan minőségi és számszerűsíthető változás, amely a Megoldási javaslat támogatása eredményeképpen következik be, és a Jövőképhez közelebbi állapotot eredményez.	Min. 3 kulturális tér (zárt) fejlesztése, min. 2 sportlétesítmény felújítása/bővítése, új sporttevékenységek befogadására alkalmassá tétele.
Érintett települések köre	Térség minden települése.
Megvalósulás szintje	12 kedvezményezett. Kötelezettségvállalás összege: 70 340 070 Ft.

HPME címe	Vállalkozások piacra jutásának elősegítése a marketing eszközeivel HPME beépült a „Térségi mikrovállalkozások fejlesztése együttműködéssel” HPME-be.
HPME ÚMVP LEADER jogcímhez rendelése	Versenyképesség (411)
LEADER jogcím	Vállalkozási alapú/kisértékű
A HPME HVS célkitűzéshez rendelése	„Míves Térség” – A térség gazdasági életének fejlesztése a helyi munkalehetőségek bővítése érdekében
HPME felépítése	
Helyzet/Adottság: A térség vagy fejleszteni kívánt terület valamely állapota, mely a Helyzetelemzésből levezethető.	A térségi vállalkozások marketing/promóciós tevékenysége gyenge, erre fordított összegek minimálisak. Hiányoznak a regionális, az országos kiállításokon és vásárokon való megjelenések. Az online megjelenés hiányos vagy nem elég dinamikus. A promóciós-mix technikáit a vállalkozások nem alkalmazzák, amely hátráltatja piacra jutásukat.
Probléma/Lehetőség: A Helyzet/Adottság eredményeképpen előálló probléma/lehetőség, melyre a Megoldási javaslat épül.	Marketing eszközökkel, promóciós tevékenységgel növelni lehet a termék/szolgáltatás/vállalkozás ismertségét. Fontos feladat a potenciális vevőkkel való kapcsolattartás kialakítása, illetve a vevőkkel való kapcsolat menedzselése.
Megoldás: A támogatni kívánt fejlesztés tényleges leírása, melynek eredményeképpen a Probléma megszűnése vagy a Lehetőség jobb kiaknázása várható.	Marketing és marketing kommunikációs tevékenység megvalósításának, vállalkozások marketing stratégiájának javítása a piacbővítés érdekében. Marketing tevékenységek, reklámkampányok, kiállítási megjelenések és online kommunikációs formák támogatása az értékesítés elősegítése érdekében.
Eredmény: Olyan minőségi és számszerűsíthető változás, amely a Megoldási javaslat támogatása eredményeképpen következik be, és a Jövőképhez közelebbi állapotot eredményez.	6 vállalkozás piacbővítésének elősegítése
Megvalósítás szintje	6 vállalkozás támogatása 4 382 780 Ft értékben.

HPME címe	„Zöld Házak” program a helyi fajlagos energia igénybevétel csökkentése és az energiafelhasználás hatékonyságának növelése érdekében
HPME ÚMVP LEADER jogcímhez rendelése	életminőség/diverzifikáció
UMVP jogcím	LEADER – közösségi célú fejlesztés
A HPME-hez rendelt forrás	
A HPME HVS célkitűzéshez rendelése	„Csalogató Térség” A térség természeti és épített környezetének megóvása, fenntartható fejlesztése a lakosság és az idelátogató turisták érdekében
HPME felépítése	
Helyzet/Adottság: A térség vagy fejleszteni kívánt terület valamely állapota, mely a Helyzetelemzésből levezethető.	A térség rendkívül jól erdősült, hagyományosan erős az erdőgazdaság, a környék jó mezőgazdasági adottságokkal is rendelkezik. A napsütéses órák száma az országos átlagot tekintve magas, a geotermikus adottságok is átlagon felüliek. Jó adottságokkal rendelkezik a térség a megújuló energiák hasznosítására, különösen kiemelkedőek a biomassa-hasznosítás lehetőségei.
Probléma/Lehetőség: A Helyzet/Adottság eredményeképpen előálló probléma/lehetőség, melyre a Megoldási javaslat épül.	A műveletlen, gondozatlan területek aránya magas, ez kihasználatlan erőforrás, de a tájképet is rontja. A rossz talajadottságú helyek elhanyagoltak. A képződő biomassa nagy része feldolgozás nélkül megy veszendőbe. Az itt élők nem rendelkeznek elegendő információval a felhasználásról. A felhasználás egybeköthető a demonstrációs projekttel, amely turisztikai látványosságként terjeszti az egyes módszereket.
Megoldás: A támogatni kívánt fejlesztés tényleges leírása, melynek eredményeképpen a Probléma megszűnése vagy a Lehetőség jobb kiaknázása várható.	A biomassa alapanyagok és egyéb megújuló energiák előállításának ösztönzése. Elsősorban nem lakossági demonstrációs berendezések és mintaprojektek támogatása. Minden a térségben racionálisan megvalósítható megújuló energia fajtából 1-2 bemutatása földrajzilag szétszórva. A KEOP 6.2.0 kívüli mintaprojektek és az ÚMVP- n kívüli mintaprojektek.
Eredmény: Olyan minőségi és számszerűsíthető változás, amely a Megoldási javaslat támogatása eredményeképpen következik be, és a Jövőképhez közelebb állapotot eredményez.	1 kisebb pilot jellegű, alternatív energiát használó projekt támogatása a térségben.
Érintett települések köre	Magyarszerdahely
Megvalósítás szintje:	3 358 400 Ft – kötelezettségvállalás megtörtént

HPME címe	„Tiszta forrás”- A helyi épített, kulturális és természeti örökség megőrzése tervek, tanulmányok készítése
HPME ÚMVP LEADER jogcímhez rendelése	életminőség/diverzifikáció 413
UMVP jogcím	LEADER – tervek és tanulmányok
A HPME-hez rendelt forrás	
A HPME HVS célkitűzéshez rendelése	„Csalogató Térség” A térség természeti és épített környezetének megóvása, fenntartható fejlesztése a lakosság és az idelátogató turisták érdekében
HPME kódolása a célkitűzésnek	B8
HPME felépítése	
Helyzet/Adottság: A térség vagy fejleszteni kívánt terület valamely állapota, mely a Helyzetelemzésből levezethető.	Elhelyezkedése és történelme kultúrák találkozási pontjává tette a területet, így egyes települések, mikrotérségek jelentős kulturális örökséggel rendelkeznek, melynek továbbadása egyre nagyobb feladatot ró a hagyományápolókra. Az Innovatív Dél-Zala HACS területén jelentős horvát, német és roma kisebbség él, akik féltőn őrzik szellemi értékeiket, nemzetiségi identitásukat.
Probléma/Lehetőség: A Helyzet/Adottság eredményeképpen előálló probléma/lehetőség, melyre a Megoldási javaslat épül.	Néhány településen megtörtént a természeti, kulturális és szellemi értékek számbavétele, de nincs térségi szintű "tudásgyűjtemény", amely a kor követelményei szerint biztosítaná a megfelelő hozzáférést a térség természeti, kulturális értékeihez. A tradíciók átadása ma már nem családi keretek között, hanem közösségi szinten, vagy oktatási keretek között történik. A helyi hagyományok ápolásának sok helyen hiányoznak a szervezeti keretei. A természeti örökség helyi számbavétele, védelem alá vétele hiányos, így nem tud ráépülni a turizmus.
Megoldás: A támogatni kívánt fejlesztés tényleges leírása, melynek eredményeképpen a Probléma megszűnése vagy a Lehetőség jobb kiaknázása várható.	A térség kulturális, természeti, építészeti örökségének feltárása, rendszerezése, megőrzése és népszerűsítése, a térség ismertségének növelése.
Eredmény: Olyan minőségi és számszerűsíthető változás, amely a Megoldási javaslat támogatása eredményeképpen következik be, és a Jövőképhez közelebbi állapotot eredményez.	1 terv-tanulmány készítése
Érintett települések köre	Belezna
Megvalósítás foka	879 750 Ft – kötelezettségvállalás megtörtént

HPME címe	"Dél- Zala csalogat" A turizmust elősegítő programfejlesztés, értékesítés támogatása
HPME ÚMVP LEADER jogcímhez rendelése	versenyképesség 411
UMVP jogcím	LEADER vállalkozási alapú fejlesztés
A HPME-hez rendelt forrás	
A HPME HVS célkitűzéshez rendelése	„Csalogató Térség” A térség természeti és épített környezetének megóvása, fenntartható fejlesztése a lakosság és az idelátogató turisták érdekében
HPME felépítése	
Helyzet/Adottság: A térség vagy fejleszteni kívánt terület valamely állapota, mely a Helyzetelemzésből levezethető.	A versenyképes falusi turizmus fogadásához elengedhetetlen olyan programok és rendezvények biztosítása, amelyek növelik a termék élményértékét, segítik a turistákat a megismerésben, a rekreációban vagy a rehabilitációban. Az Innovatív Dél - Zala öröksége a programszervezéshez és - megvalósításhoz kiváló alapot nyújt, amelyet következetes fejlesztéssel ki kell használni.
Probléma/Lehetőség: A Helyzet/Adottság eredményeképpen előálló probléma/lehetőség, melyre a Megoldási javaslat épül.	A térség nem tud széleskörű turisztikai kínálatot nyújtani az ide érkező vendégeknek. Jelenleg ezek a lehetőségek csak korlátozott mértékben állnak rendelkezésre, nem biztosítják a térség versenyképességét. A különálló szolgáltatások nincsenek termékcsomaggá fejlesztve.
Megoldás: A támogatni kívánt fejlesztés tényleges leírása, melynek eredményeképpen a Probléma megszűnése vagy a Lehetőség jobb kiaknázása várható.	A "Becsali Élményprogram" összeállítás, a térség turisztikai kínálatának összefogása és egységes programcsomag létrehozása. Összefogással lehet megtervezni és kialakítani a falusi turizmus élményelemeit úgy, hogy mindig találjunk térségi kapcsolódási pontokat. Kiadványok kiadása (elektronikus is).
Eredmény: Olyan minőségi és számszerűsíthető változás, amely a Megoldási javaslat támogatása eredményeképpen következik be, és a Jövőképhez közelebbi állapotot eredményez.	A kínálatba beilleszthető, min. 5 programszolgáltatás kialakítása, turisztikai marketing kiadványok megjelentetése a programszolgáltatásokhoz kapcsolódva.
Érintett települések köre	Térség minden települése.
Megvalósítás szintje	1 574 250 Ft – kötelezettségvállalás megtörtént Megvalósítás folyamatban.

HPME címe	Térségi marketing- és védjegyprogram kidolgozása és megvalósítása
HPME ÚMVP LEADER jogcímhez rendelése	Versenyképesség 411
UMVP jogcím	LEADER –közösségi célú fejlesztés
A HPME-hez rendelt forrás	
A HPME HVS célkitűzéshez rendelése	"Míves Térség" – A térség gazdasági életének fejlesztése a helyi munkalehetőségek bővítése érdekében
HPME felépítése	
Helyzet/Adottság: A térség vagy fejleszteni kívánt terület valamely állapota, mely a Helyzetelemzésből levezethető.	A térségben meghatározó a mezőgazdasági termelés, jelentős a háztáji zöldség- és gyümölcsstermelés, amelynek nagyobb része feldolgozás nélkül kerül értékesítésre. A településeken jelentős tudás halmozódott fel a népi kismesterségek különböző ágaiból, mely kézműves termékek iránt a kereslet ingadozó.
Probléma/Lehetőség: A Helyzet/Adottság eredményeképpen előálló probléma/lehetőség, melyre a Megoldási javaslat épül.	A helyi termékek és szolgáltatások minőségbiztosítása teljesen vagy részben hiányzik, a helyi termékek és szolgáltatások marketingjét (ismertség, pozicionálás) segítő védjegy jelenleg nincs a térségben. Nincs egységes marketingstratégia, hiányzik a közös arculat.
Megoldás: A támogatni kívánt fejlesztés tényleges leírása, melynek eredményeképpen a Probléma megszűnése vagy a Lehetőség jobb kiaknázása várható.	A térség jövőképen alapuló marketingstratégia, és ez alapján elkészülő arculati kézikönyv elkészítése, 1 térségi védjegyprogram alapelveinek és eljárásrendjének kidolgozása, földrajzi lehatárolása és termék/szolgáltatás típusok meghatározása, arculati elemeinek kidolgozása - programhoz való csatlakozás feltételeinek meghatározása. Érintettek: helyi célok megvalósítását és értékesítését zászlajukra tűző civil szervezetek, helyi terméket előállító vállalkozók, szolgáltatásokat nyújtó önkormányzatok, magánszemélyek
Eredmény: Olyan minőségi és számszerűsíthető változás, amely a Megoldási javaslat támogatása eredményeképpen következik be, és a Jövőképhez közelebbi állapotot eredményez.	1 arculati kézikönyv, térségi védjegy, programleírás, a védjegyprogramhoz való csatlakozáshoz.
Érintett települések köre	Térség minden települése.
Megvalósítás szintje:	Kötelezettségvállalás megtörtént. (3 680 000 Ft)

3.1 ÚMVP és egyéb ERFA, ESZA típusú HPME-k

HPME címe	"Nem mondunk le senkiről" Térség oktatási infrastruktúra fejlesztése, minőségi oktatás biztosítása
HPME ÚMVP LEADER jogcímhez rendelése	-
LEADER jogcím	nem LEADER – TÁMOP - 3. prioritás - A minőségi oktatás és hozzáférés biztosítása mindenkinek és NYDOP – közoktatás infrastrukturális fejlesztése
A HPME-hez rendelt forrás	-
A HPME HVS célkitűzéshez rendelése	„A Tudás Térsége” – A térség tudásbázisának szélesítése belső és külső erőforrások igénybevételével
HPME felépítése	
Helyzet/Adottság: A térség vagy fejleszteni kívánt terület valamely állapota, mely a Helyzetelemzésből levezethető.	A térség oktatási hálózata elavult. A jelenlegi közoktatási rendszer nem tudja a családból hozott hátrányokat kezelni. A továbbtanulási adatokat vizsgálva a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók elsősorban a szakképzéseket részesítik előnybe, felsőfokú továbbtanulási esélyeik alacsonyak.
Probléma/Lehetőség: A Helyzet/Adottság eredményeképpen előálló probléma/lehetőség, melyre a Megoldási javaslat épül.	A térségben vannak jól működő tanoda jellegű kezdeményezések. (pl. Bogdán János Közösségi Ház). Az általános iskolák közül több is jelezte készségét "nyitott" iskola, vagy felzárkóztató-tehetséggondozó programok indítására.
Megoldás: A támogatni kívánt fejlesztés tényleges leírása, melynek eredményeképpen a Probléma megszűnése vagy a Lehetőség jobb kiaknázása várható.	Közoktatási hálózat infrastrukturális és módszertani megújítása. Minőségi oktatás feltételeinek megteremtése az alapfokú intézményekben. Hátrányos helyzetű gyermekek számára felzárkóztatási programok indítása.
Eredmény: Olyan minőségi és számszerűsíthető változás, amely a Megoldási javaslat támogatása eredményeképpen következik be, és a Jövőképhez közelebbi állapotot eredményez.	Min. 3 közoktatási intézmény felújítása, korszerű módszerek bevezetése.
Érintett települések köre	Térség minden települése.
Megvalósítás szintje:	Murakeresztúr, Zalakaros, Zalaszentbalázs, Gelse – iskolafelújítás megvalósult.

HPME címe	A turizmust elősegítő programfejlesztés, értékesítés támogatása - TDM
HPME ÚMVP LEADER jogcímhez rendelése	-
LEADER jogcím	nem LEADER – NYDOP - 2. prioritás - Turizmusfejlesztés (Pannon örökség megújítása)
A HPME-hez rendelt forrás	-
A HPME HVS célkitűzéshez rendelése	„Csalogató Térség” A térség természeti és épített környezetének megóvása, fenntartható fejlesztése a lakosság és az idelátogató turisták érdekében
HPME felépítése	
Helyzet/Adottság: A térség vagy fejleszteni kívánt terület valamely állapota, mely a Helyzetelemzésből levezethető.	A térség gyönyörű, tele természeti, kulturális, történelmi látványosságokkal. Sok a gyönyörű erdő, gazdag a vadállomány, számos értékes madárfaj található itt. Sok helyütt találkozhatunk jellegzetesen térségi hagyományokkal, térségre jellemző ételkülönlegességekkel.
Probléma/Lehetőség: A Helyzet/Adottság eredményeképpen előálló probléma/lehetőség, melyre a Megoldási javaslat épül.	A turisták, de sokszor a hazaiak számára is ismeretlen ez a számos látványosság, étel, hagyomány, gyönyörű erdők, ligetek, vadállomány. Nincs egy kialakult márkanév, nincs egy szín, egy hang, kabalaállat, amihez az emberek kötni tudnák a térséget.
Megoldás: A támogatni kívánt fejlesztés tényleges leírása, melynek eredményeképpen a Probléma megszűnése vagy a Lehetőség jobb kiaknázása várható.	Olyan térségi turisztikai desztináció-menedzsment (TDM) rendszer kiépítése, amely európai értelemben véve képes lesz megteremteni, illetve a hazai és a nemzetközi piacon értékesíteni a térséget, mint térségi turisztikai desztinációt. A hazai és a nemzetközi köztudatban megteremteni és fenntartani egy térségi márkanévet. A TDM rendszer kiépítése folyamán fontos feladat a létrejövő TDM szervezetek – turisztikai egyesületek, szövetségek – együttműködési érdekeltiségének megteremtése és működésük segítése.
Eredmény: Olyan minőségi és számszerűsíthető változás, amely a Megoldási javaslat támogatása eredményeképpen következik be, és a Jövőképhez közelebbi állapotot eredményez.	1 TDM program elindítása
Érintett települések köre	Zalakarosi térség
Megvalósítás szintje:	Zalakarosi Turisztikai Egyesület folyamatban lévő projektje.

HPME címe	Vidéki örökség megőrzése
HPME ÚMVP LEADER jogcímhez rendelése	-
LEADER jogcím	nem LEADER – ÚMVP - 3. Intézkedéscsoport – 323 vidéki örökség megőrzése
A HPME-hez rendelt forrás	
A HPME HVS célkitűzéshez rendelése	„Csalogató Térség” A térség természeti és épített környezetének megóvása, fenntartható fejlesztése a lakosság és az idelátogató turisták érdekében
HPME felépítése	
Helyzet/Adottság: A térség vagy fejleszteni kívánt terület valamely állapota, mely a Helyzetelemzésből levezethető.	A térségben az építészet minőségi változása nem tudta képviselni az örökségre, a hagyományokra épülő fokozatos átmenet, a folytonosság követelményét. A megmaradt építészeti értékek állapota leromlott, elsősorban egyházi emlékekhez kapcsolódik. A térség természeti-táji arculata kiválóan alkalmas kikapcsolódásra és turisztikai hasznosításra. Fejlesztésre váró természeti értékek a Kis-Balaton környéke, a Mura-vidék, a térség erdei.
Probléma/Lehetőség: A Helyzet/Adottság eredményeképpen előálló probléma/lehetőség, melyre a Megoldási javaslat épül.	A megmaradt építészeti örökségi elemek használati, működtetésbeli hiányosságai állagromláshoz vezettek, egyes épületek funkció nélkülsége károkat okozott. A táji adottságok ellenére gyenge a térség látogatottsága. Hiányoznak a természetbeni pihenést, élményszerzést elősegítő eszközök, pihenőhelyek, kilátópontok.
Megoldás: A támogatni kívánt fejlesztés tényleges leírása, melynek eredményeképpen a Probléma megszűnése vagy a Lehetőség jobb kiaknázása várható.	A helyi közösségek, non-profit szervezetek mozgósítása, bevonása az épített és természeti környezet megóvása, fejlesztése érdekében. Helyi/országosan védett épületek külső és belső felújítása. Természeti környezet gondozása, tematikus utak, tanösvények, pihenőhelyek kialakítása. Természeti értékek rehabilitációja (források, egyéb látnivalók tisztítása).
Eredmény: Olyan minőségi és számszerűsíthető változás, amely a Megoldási javaslat támogatása eredményeképpen következik be, és a Jövőképhez közelebbi állapotot eredményez.	Min. 10 értékes építészeti emlék (külső és belső) felújításának támogatása. Az épített örökséghez kapcsolódó infrastruktúrák fejlesztése. Min. 1 természeti-táji témaút megújítása vagy kialakítása.
Érintett települések köre	Térség minden települése.
Megvalósítás szintje:	Vidéki örökség TK4 kör jelenleg lezárás alatt.

HPME címe	Az erdőterületek fenntartható fejlesztése
HPME ÚMVP LEADER jogcímhez rendelése	-
LEADER jogcím	nem LEADER –ÚMVP - 1. Intézkedéscsoport - 122 Az erdők gazdasági értékének javítása
A HPME-hez rendelt forrás	-
A HPME HVS célkitűzéshez rendelése	„Csalogató Térség” A térség természeti és épített környezetének megóvása, fenntartható fejlesztése a lakosság és az idelátogató turisták érdekében
HPME felépítése	
Helyzet/Adottság: A térség vagy fejleszteni kívánt terület valamely állapota, mely a Helyzetelemzésből levezethető.	Zala megye területe az ország legerdősültebb része. Az elmúlt években az erdőterületek jelentős része került magán erdőbirtokosságok kezébe. Az új tulajdonosoknak hiányoznak az eszközök, illetve a tőke az erdők állapotának szinten tartására, fejlesztésére.
Probléma/Lehetőség: A Helyzet/Adottság eredményeképpen előálló probléma/lehetőség, melyre a Megoldási javaslat épül.	A térségben lévő erdők állapota romlásnak indult. Nincsenek megfelelő erdőgazdálkodási tervek, hiányoznak a megfelelő eszközök. Sok helyen a NATURA 2000 területet erdő borítja.
Megoldás: A támogatni kívánt fejlesztés tényleges leírása, melynek eredményeképpen a Probléma megszűnése vagy a Lehetőség jobb kiaknázása várható.	Erdészeti célú géppark fejlesztése. Fiatal erdőállomány kialakításának, gondozásának támogatása erdőgazdálkodási tervek alapján.
Eredmény: Olyan minőségi és számszerűsíthető változás, amely a Megoldási javaslat támogatása eredményeképpen következik be, és a Jövőképhez közelebbi állapotot eredményez.	Min. 10 erdőgazdálkodás támogatása (50 ha feletti területek esetében). Min. 3 új munkahely kialakítása az erdőgazdálkodás területén.
Érintett települések köre	Térség minden települése.

HPME címe	Falumegújítás és -fejlesztés
HPME ÚMVP LEADER jogcímhez rendelése	-
LEADER jogcím	nem LEADER – ÚMVP - 3. Intézkedéscsoport - 322 Falumegújítás és -fejlesztés
A HPME-hez rendelt forrás	
A HPME HVS célkitűzéshez rendelése	„Csalogató Térség” A térség természeti és épített környezetének megóvása, fenntartható fejlesztése a lakosság és az idelátogató turisták érdekében
HPME kódolása a célkitűzésnek	B9
HPME felépítése	
Helyzet/Adottság: A térség vagy fejleszteni kívánt terület valamely állapota, mely a Helyzetelemzésből levezethető.	Az Innovatív-Dél Zala HACS területén az aprófalvas településszerkezet a meghatározó (a lakosság jelentős része 500 fő alatti településeken él). A kistelepüléseken kevés a szabadtéri közösségi tér/zöld terület. Hiányoznak a pihenőrészek (Nem sportlétesítmények). Kevés a gyermekjátszóter. Hiányosak az utcabútorok. A településképet meghatározó épületek külső megjelenése leromlott. Nincs helyi árucserére alkalmas tér.
Probléma/Lehetőség: A Helyzet/Adottság eredményeképpen előálló probléma/lehetőség, melyre a Megoldási javaslat épül.	Nagy igény jelentkezik a gondozott zöld területek kialakítására, ahol a családok közösen tudnak pihenni, vagy találkozási pontként szolgálhatnak a falu lakossága számára, s egyben védik a lakóövezeteket a megnövekedett forgalom zaj és porártalmaitól, és kevés a szabadtéri terület a gyerekeknek. Jelentős a védelem alatt nem álló, de megőrzésre érdemes utcarészlet.
Megoldás: A támogatni kívánt fejlesztés tényleges leírása, melynek eredményeképpen a Probléma megszűnése vagy a Lehetőség jobb kiaknázása várható.	Szabadtéri pihenőrészek, játszóterek kialakításának támogatása. Nem védett épületek külső megújításának elősegítése a hozzá kapcsolódó kisléptékű infrastruktúra-fejlesztéssel együtt.
Eredmény: Olyan minőségi és számszerűsíthető változás, amely a Megoldási javaslat támogatása eredményeképpen következik be, és a Jövőképhez közelebbi állapotot eredményez.	Legalább 20 településen fejlesztések elindítása. Nem védett épületek felújítása, játszóterek kiépítése.
Érintett települések köre	Térség minden települése.
Megvalósítás színtje	Folyamatos érdeklődés. Jelentős forrásirányítással.

HPME címe	A turisztikai tevékenység ösztönzése
HPME ÚMVP rendelete	Versenyképesség 411
UMVP jogcím	ÚMVP -3 intézkedés csoport- 313 Turisztikai tevékenység ösztönzése
A HPME-hez rendelt forrás	-
A HPME HVS célkitűzéshez rendelése	„Csalogató Térség” - A térség természeti és épített környezetének megóvása, fenntartható fejlesztése a lakosság és az idelátogató turisták érdekében
HPME felépítése	
Helyzet/Adottság: A térség vagy fejleszteni kívánt terület valamely állapota, mely a Helyzetelemzésből levezethető.	A HACS területén kielégítő szálláshelykínálat csak Zalakaroson található, de a falusi - vidéki turizmushoz kapcsolódóan néhány településtől eltekintve nincs elegendő vagy megfelelő minőségű, a turisták elszállásolására alkalmas szálláshely. Hiányoznak a térség látogatottságát elősegítő öko-, aktív- és egyéb turisztikai attrakciók, a meglévő turisztikai szolgáltatások színvonala nem megfelelő. A táj szőlő- és borkultúrájának ismertsége alacsony, hiányoznak a borkóstolási lehetőségek, nyitott pincék.
Probléma/Lehetőség: A Helyzet/Adottság eredményeképpen előálló probléma/lehetőség, melyre a Megoldási javaslat épül.	Tőke és infrastruktúra hiánya akadályozza a térség turisztikai szolgáltatásainak (szálláshely és egyéb szolgáltatások) fejlődését. Az adottságokra épülő minőségi idegenforgalmi fejlesztésekhez jelentős beruházásokra van szükség.
Megoldás: A támogatni kívánt fejlesztés tényleges leírása, melynek eredményeképpen a Probléma megszűnése vagy a Lehetőség jobb kiaknázása várható.	Falusi szálláshelyek mennyiségi és minőségi bővítése (4 napraforgó minősítés), amelyek kialakítása megfelel mind a mai fogyasztók elvárásainak, mind a térségi, települési arculatnak, építészeti hagyományoknak. Ifjúsági szálláshelyek kialakítása és bővítése a diákok bakancsos túrázásához kapcsolódó igényes, de megfizethető szálláshelyek kialakítása. Turisztikai szolgáltatásfejlesztés a térség adottságaira építve (öko-, lovas, vadász-, erdei, horgász, bor-, kerékpáros, vízi és alkalmi falusi, agroturisztikai szolgáltatások fejlesztése).
Eredmény: Olyan minőségi és számszerűsíthető változás, amely a Megoldási javaslat támogatása eredményeképpen következik be, és a Jövőképhez közelebbi állapotot eredményez.	100 falusi/ifjúsági turisztikai szállásférőhely kialakítása. Turisztikai szolgáltatási kínálat bővülése.
Érintett települések köre	Minden település kivéve Zalakarost. Minden forrás lekötésre került.

HPME címe	Integrált közösségi és szolgáltató tér kialakítására és működtetésére
LEADER jogcím	nem LEADER –ÚMVP - 3. Intézkedéscsoport - 321 A vidéki gazdaság és a lakosság számára nyújtott alapszolgáltatások körében az integrált közösségi és szolgáltató tér kialakítására és működtetésére igénybe vehető támogatás
A HPME-hez rendelt forrás	-
A HPME HVS célkitűzéshez rendelése	„Élhető Térség” – A helyi közösségek, közösségi kezdeményezések erősítése
HPME felépítése	
Helyzet/Adottság: A térség vagy fejleszteni kívánt terület valamely állapota, mely a Helyzetelemzésből levezethető.	A Község területén az aprófalvas településszerkezet a meghatározó (a lakosság jelentős része 500 fő alatti településeken él). Nincs, vagy alacsony minőségi szinten működnek a közösségi, közművelődési, ifjúsági stb. szolgáltatások. Hiányoznak a szolgáltatások befogadására/végzésére alkalmas terek. Kevés az ügyfélbarát közigazgatási szolgáltatás. A körjegyzőségek kisebb településein nem kiépített az elektronikus ügyintézés.
Probléma/Lehetőség: A Helyzet/Adottság eredményeképpen előálló probléma/lehetőség, melyre a Megoldási javaslat épül.	A lakossági igény olyan komplex "szolgáltatási tér" kialakítását kezdeményezi, ahol a közösségi és rekreációs lehetőségek mellett, civil forrásközpontok ("Mindenki irodája" szaktanácsadással), oktatási, képzési lehetőségek, közösségi kulturális programok megvalósítására, illetve időszakosan vállalkozói és szaktanácsadói szolgáltatások igénybevitelére van lehetőség.
Megoldás: A támogatni kívánt fejlesztés tényleges leírása, melynek eredményeképpen a Probléma megszűnése vagy a Lehetőség jobb kiaknázása várható.	Meglévő, illetve új, integrált, közösségi terek, szolgáltatási központok kialakítása/építése. A meglévő közösségi terek átalakítása, eszközfejlesztése. Ezen szolgáltató központok működési rendszerének kidolgozása (nonprofit és forprofit - pl. bérbeadás). Felhasználóbarát internetes felület kialakítása a távügyintézés bevezetése érdekében (mikrotérségi szinten).
Eredmény: Olyan minőségi és számszerűsíthető változás, amely a Megoldási javaslat támogatása eredményeképpen következik be, és a Jövőképhez közelebbi állapotot eredményez.	Minimum 10 integrált szolgáltatási központ kialakítása. Ehhez kapcsolódva ügyfélbarát közigazgatási végpont kialakítása (eszközfejlesztés), távügyintézés fejlesztése, hozzá kapcsolódó szoftverfejlesztéssel (internetes ügyfélfogadó oldal).
Érintett települések köre	Belezna, Hahót, Kisrécse, Magyarszerdahely, Murakeresztúr, Nagybakónak, Sand, Sormás, Surd, Szepetnek, Zalakomár, Zalaszaabar
Megvalósítás szintje:	A fejlesztések folyamatban vannak.

HPME címe	Kistérségi közlekedési szolgáltatások fejlesztése – falugondnoki szolgálat és közösségi busz hálózat
HPME ÚMVP LEADER jogcímhez rendelése	-
LEADER jogcím	nem LEADER – ÚMVP - 3. Intézkedéscsoport - 321 A vidéki gazdaság és a lakosság számára nyújtott alapszolgáltatások körében a kistérségi közlekedési szolgáltatások fejlesztésére igénybe vehető támogatás
A HPME-hez rendelt forrás	-
A HPME HVS célkitűzéshez rendelése	„Élhető Térség” – A helyi közösségek, közösségi kezdeményezések erősítése
HPME felépítése	
Helyzet/Adottság: A térség vagy fejleszteni kívánt terület valamely állapota, mely a Helyzetelemzésből levezethető.	A Község területén az aprófalvas településszerkezet a meghatározó. A települések szolgáltatásrendszere hiányos, több helyen a szolgáltatások helybevitel nem megoldott. Az idősödő lakosság ellátása egyedi szociális ellátás keretében lehetséges. Szükséges a közszolgáltatásokhoz való hozzájutás és a szociális alapellátások kiépítésének elősegítése, a közösségfejlesztés, valamint jobb életminőség elérése.
Probléma/Lehetőség: A Helyzet/Adottság eredményeképpen előálló probléma/lehetőség, melyre a Megoldási javaslat épül.	A szolgáltatások helybevitel és a hiányzó szociális ellátások bevezetésére/minőségének javítására nagy a lakossági igény. A kistelepüléseken rendelkezésre áll a szolgáltatás bevezetésére/fenntartására alkalmas humán erőforrás.
Megoldás: A támogatni kívánt fejlesztés tényleges leírása, melynek eredményeképpen a Probléma megszűnése vagy a Lehetőség jobb kiaknázása várható.	Kistelepüléseken már sok esetben bevált falugondnoki/tanyagondnoki szolgálatok indítása, a lakossági szociális szolgáltatások helybevitel.
Eredmény: Olyan minőségi és számszerűsíthető változás, amely a Megoldási javaslat támogatása eredményeképpen következik be, és a Jövőképhez közelebbi állapotot eredményez.	Min. 10 falugondnoki szolgálat/tanyagondnoki szolgálat közlekedési eszközállományának fejlesztése/ vagy új szolgálat kiépítése (járműbeszerzés).
Érintett települések köre	Térség minden települése.
Megvalósítás szintje:	2008-2010-ben beszerzett falugondnoki járművek: Balatonmagyaród, Bocska, Gelse, Gelsesziget, Eszteregnye, Hahót, Homokkomárom, Kacorlak, Liszó, Magyarszentmiklós, Murakeresztúr, Nagybakonak, Orosztony, Sand, Sormás, Újudvar, Zalamerenye, Zalaszentjakab, Zalakomár

HPME címe	„Ragadd meg a lehetőséget” – Vállalkozások
-----------	---

	versenyképességének fejlesztése
HPME ÚMVP LEADER jogcímhez rendelése	-
LEADER jogcím	nem LEADER – Új Széchenyi Terv, GVOP
A HPME-hez rendelt forrás	-
A HPME HVS célkitűzéshez rendelése	„Míves Térség” – A térség gazdasági életének fejlesztése a helyi munkalehetőségek bővítése érdekében
HPME kódolása a célkitűzésnek	D4 (gazdaságfejlesztés)
HPME felépítése	
Helyzet/Adottság: A térség vagy fejleszteni kívánt terület valamely állapota, mely a Helyzetelemzésből levezethető.	A térségben működő vállalkozások fejlesztési forrásai alacsonyak. Az ipari jellegű vállalkozások száma alacsony. Kevés a 10 fő fölött foglalkoztató gazdasági szervezet.
Probléma/Lehetőség: A Helyzet/Adottság eredményeképpen előálló probléma/lehetőség, melyre a Megoldási javaslat épül.	Környezeti adottságokhoz illeszkedő, magas élömunka igényű vállalkozások fejlesztése, letelepítésének elősegítése.
Megoldás: A támogatni kívánt fejlesztés tényleges leírása, melynek eredményeképpen a Probléma megszűnése vagy a Lehetőség jobb kiaknázása várható.	Vállalkozások épület, infrastrukturális adottságainak fejlesztése. Modern eszközpark kialakítása. Minőségbiztosítás, és know-how beszerzések, informatikai fejlesztések komplex támogatása.
Eredmény: Olyan minőségi és számszerűsíthető változás, amely a Megoldási javaslat támogatása eredményeképpen következik be, és a Jövőképhez közelebbi állapotot eredményez.	10 meglévő vagy betelepülő vállalkozás fejlesztése. 15 új munkahely kialakítása.
Érintett települések köre	Térség minden települése.

HPME címe	Induló és működő mikrovállalkozások versenyképességének fejlesztése
HPME ÚMVP LEADER jogcímhez rendelése	-
UMVP jogcím	3. intézkedés csoport 312. Mikrovállalkozások létrehozásának és fejlesztésének támogatása
A HPME-hez rendelt forrás	-
A HPME HVS célkitűzéshez rendelése	„Míves Térség” – A térség gazdasági életének fejlesztése a helyi munkalehetőségek bővítése érdekében
HPME felépítése	
Helyzet/Adottság: A térség vagy fejleszteni kívánt terület valamely állapota, mely a Helyzetelemzésből levezethető.	A települések elnéptelenednek, kevés a munkahely, kevés a vállalkozó, mindez kihat a munkanélküliség alakulására, továbbá az önkormányzatok bevételeire. A térség vállalkozói nem megfelelő technológiával, infrastruktúrával rendelkeznek (versenyhátrányban vannak). A termékek hozzáadott értéke alacsony. Alacsony a vállalkozói aktivitás.
Probléma/Lehetőség: A Helyzet/Adottság eredményeképpen előálló probléma/lehetőség, melyre a Megoldási javaslat épül.	A helyi vállalkozások alacsony jövedelmet termelnek, kevés helyi munkahelyet biztosítanak. A jövedelem kiáramlik a térségből. Alacsony hozzáadott értéket hordozó termékeket állítanak elő a vállalkozók. A tőke hiánya akadályozza a térség mikro-vállalkozásainak fejlődését
Megoldás: A támogatni kívánt fejlesztés tényleges leírása, melynek eredményeképpen a Probléma megszűnése vagy a Lehetőség jobb kiaknázása várható.	Helyi, induló/működő mikrovállalkozások támogatása javíthatna a térség jövedelemteremtő helyzetén. A már működő és újonnan alakuló vállalkozások technológiai, infrastrukturális fejlesztése fontos feladat. Vállalkozások épület, infrastrukturális adottságainak fejlesztése. Modern eszközpark kialakítása. Minőségbiztosítás, és know-how beszerzések, informatikai fejlesztések komplex támogatása.
Eredmény: Olyan minőségi és számszerűsíthető változás, amely a Megoldási javaslat támogatása eredményeképpen következik be, és a Jövőképhez közelebbi állapotot eredményez.	Legalább 15 mikrovállalkozás támogatása. 10 új munkahely létrehozása.
Érintett települések köre	Kötelezettség vállalás megtörtént.

3.5 Forrásallokáció

Az Innovatív Dél-Zala Vidékfejlesztési Egyesület az 138/2012. (XII. 17.) IH Közlemény alapján a következő fejlesztési forrásokkal rendelkezik:

1. 3. tengely 4 jogcímére (Falumegújítás, Mikroállalkozás, Turisztika és Vidéki Örökség megőrzése) 3 760 932 € (Euro árfolyam átszámítás 2012 évi 314,58)

pénznem	euro	Ft
Rendelkezésre álló forrás	3 760 932 €	1 183 113 989
Lekötésre került összeg 2012. december 17-ig	3 028 236 €	952 622 481
Falumegújítás és vidéki örökségre felhasználható összeg (2012 kiírásalapján – még nincs döntés)	732 696 €	230 491 514

Jogcímenként	Rendelkezésre álló forrás 2012 kiírásra
Falumegújítás	462 016 €
Vidéki örökség megőrzése	270 680 €

A falumegújítás és vidéki örökség 2012 évi kérelmeinek rangsor állítása még folyamatban.

A támogatási igények a kérelmek teljes feldolgozása után fedezik a rendelkezésre álló kereteket. (17 falumegújítási és 7 vidéki örökség kérelem felelt meg a formai és tartalmi követelményeknek)

2. LEADER intézkedésekre rendelkezésre álló forrás 1 751 051 €

pénznem	euro	Ft
Rendelkezésre álló forrás	1 751 051 €	
1. és 2. körben felhasznált	733 634 €	
Felhasználható a következő LEADER körre	1 017 417 €	297 391 079

Leköthető források megoszlása	Rendelkezésre álló forrás 2013-ig	Rendelkezésre álló forrás 2013-ig
Gazdaságfejlesztés	586 798 €	171 521 011 Ft
Szolgáltatásfejlesztés	430 619 €	125 870 067 Ft

LEADER intézkedésekhez kapcsolódó részletes pénzügyi táblázatokat lásd 5.2. mellékletben. (IH által előírt 7. melléklet)

4. A Helyi Vidékfejlesztési Stratégiával kapcsolatos intézkedések

4.1 Nyilvánossági intézkedések, projektötlet-gyűjtés

Az Innovatív Dél-Zala Vidékfejlesztési Egyesület a HVS felülvizsgálatát az ÚMVP Irányító Hatóságának 16/2013 (III.6.) közleménye alapján kezdte meg.

A HVS felülvizsgálathoz kapcsolódó hirdetményt 2013. március 20-án küldtük ki mind a 46 önkormányzatnak levélben (e-mail), hogy saját, helyi hirdető felületükön is megjelentessék. A hirdetmény a honlapunk (www.innovativdelzala.extra.hu) „Stratégia HVS 2013” fül dokumentumai közé is felkerült.

Március 7-én indítottuk a projektötletek gyűjtését.

Március 13-án a Hahóti IKSZT-ben már tájékoztatót tartottunk a tervezett HVS felülvizgálatról, és kértük a résztvevőket az ötletek elküldésére.

A projektötletek begyűjtése 2012. március 22-én zárult. A beérkezett 72 adatlap feldolgozása célkitűzésenként és LEADER intézkedési elemenként történt.

Az elnökség tagjaival egyeztetünk az IH által adott rövid határidőről.

A munkaszervezet az ötletek és a HVS célkitűzései mentén végezte az intézkedések előkészítését és a HVS aktualizálását.

A beérkezett ötletekről és elkészült anyagokról 2013. március 28-án tervezői egyeztetést tartottunk, melyen elsősorban az elnökség tagjai jelentek meg.

A beérkezett ötletek alapján 6 intézkedés kidolgozását, illetve kiegészítését javasolták a résztvevők.

A március 28-án egyeztetett anyagok felkerültek a honlapunkra.

A 2013. április 4-én megrendezett magyarszerdahelyi tájékoztató fórumot a HVS felülvizgálat állapotának bemutatására és az intézkedési terv részletes ismertetésére használtuk. A résztvevők kérdéseket tettek fel a pályázati rendszer felépítéséről, illetve a pályázati témákat pontosították.

A munkaszervezet irodájában folyamatos konzultációt biztosítottunk. Elsősorban a projektötletekhez kapcsolódóan jelentkeztek ügyfelek (kitöltött projektötlet adatlapot hoztak, e-mailt küldtek).

Március 25-étől folyamatosan frissült honlapunkon a „Stratégia HVS 2013” fül, hogy minden érdeklődő betekinthesen a tervezési folyamatba.

2013. április 3-án az elnökség részletesen megvitatta a HVS felülvizgálat anyagait, különös tekintettel a LEADER intézkedési tervre, a forrásallokációra és a projekt adatlapra vonatkozóan. Az elkészült anyagot módosításokkal javasolta a közgyűlés elé terjeszteni.

A tervezés során elkészült szakmai anyagokat folyamatosan nyilvánosságra hoztuk honlapunkon. *(A nyilvánossághoz kapcsolódó intézkedéseket részletesen lásd 5.3. mellékletben.)*

4.2 A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia végrehajtása

Az Innovatív Dél-Zala Vidékfejlesztési Egyesület 2008 októbere óta működteti munkaszervezetét Újudvar Petőfi u. 2. sz. alatt, amely egyben az egyesület székhelye is.

Az egyesület által felvállalt feladatok végrehajtásáért felel a munkaszervezet a minisztériummal kötött együttműködési megállapodás és az MVH-val kötött delegálási szerződés alapján.

A munkaszervezet operatív szervként állandó ügyfélszolgálatot biztosít heti 42 órában (hétfő, szerda, csütörtök, péntek 8-16 óra, kedd 8-18 óra). Az ügyfélszolgálati időben személyesen, telefonon és e-mail útján kérhetnek tájékoztatást az ügyfelek a stratégia általános tartalmáról, az intézkedésekhez kapcsolt támogatási lehetőségekről és a konkrét pályázati feltételekről.

Egyedi kérésre, előzetes egyeztetés után az ügyfélszolgálati munkatársak (vidékfejlesztési tanácsadók) a térség bármely településére kilátogatnak tanácsadásra, tájékoztatásra.

Az ügyfélszolgálat mellett az egyesület honlapja (www.innovativdelzala.extra.hu) biztosít folyamatos tájékoztatói lehetőséget. A honlapon az aktuális hírek mellett elérhető a HVS teljes anyaga, valamint a LEADER Intézkedési Terv, HACCS által projektjavaslatokhoz készített nyomtatványok.

A HVS megvalósítással kapcsolatban az egyesület tájékoztató fórumokat szervez, kiemelten a pályázatokat megelőző időszakban. A tájékoztató fórumok mellett, a jelenlegi kiíráshoz illeszkedve, tervezzük az elektronikus beadásra felkészítő oktatás szervezését is.

Az egyesület tevékenységéről negyedéves hírlevelet jelentet meg, melyet 46 önkormányzat közreműködésével terjeszt a térségben. A hírlevelek pályázati lehetőségekről, eredményekről, egyesületi eseményekről szólnak (elektronikusan is elérhetők az egyesület honlapján).

A HVS megvalósításához kapcsolódóan az egyesület tematikus konferenciákat szervez. Eddig 3 nagyobb rendezvényt valósított meg. Az „Élhető Vidék” konferencián (Liszó, 2009.) a vidéki munkahelyteremtés volt a központi téma, a „Csalogató Vidék” konferencián (Zalakomár, 2010. május) a falusi turizmus lehetőségeit járta körbe, a „Vidék Ízei, Ízek Vidéke” rendezvény (Zalamerenye, 2010. szeptember) a helyi termékek népszerűsítését tűzte ki célul.

2011-ben indult útjára az egyesületünk által támogatott Vidékfejlesztési Akadémia, amely 50 órás képzés és 3 szakmai fórum keretében járta körbe a vidék aktuális problémáit és készítette fel a résztvevőket projektfejlesztésre.

2012 júniusában Surdon ünnepélyesen köszöntöttük a LEADER TK2 nyerteseit. A rendezvény keretében kulturális bemutatkozási lehetőséget biztosítottunk helyi amatőr művészeti csoportoknak.

A rendezvényeken nemcsak szakmai ismereteit bővíthetik a résztvevők, de minden esetben biztosítunk kapcsolatfelvételre, tapasztalatcserére is alkalmat.

Rendezvényeinket úgy tervezzük, hogy minél több település adhasson helyszínt egy-egy eseménynek.

A térségben szervezett kisebb-nagyobb találkozókön kívül fontos eleme a vidékfejlesztési stratégia megvalósításának a tanulmányutak szervezése. Eddig 1 magyarországi és 3 külföldi tanulmányúton/konferencián vettek részt tagjaink.

2009-ben szervezett Dél-dunántúli tanulmányi kiránduláson a LEADER+ program eredményeit ismerhették meg a résztvevők. Különösen fontos volt ez, hiszen térségünk nem vett részt LEADER kezdeményezésben (egy kísérleti program futott kevés település bevonásával), így közvetlen tapasztalattal kevés személy rendelkezett.

2010-ben egyesületünk 4 fős delegációja részt vett a LINC 2010 LEADER konferencián Ausztriában. A nemzetközi konferencián megismerkedhettek az ausztriai LEADER eredményeivel, de betekintést kaphattak más, kezdő LEADER-es országok munkájába is (pl. Lengyelország).

A falusi turizmussal foglalkozó konferenciánkon jött létre az a munkakapcsolat a Kelet-Stájer Turisztikai Szövetséggel, melynek eredményeként 2 tanulmányutat is szerveztünk az osztrák tartományba.

2011-ben a helyi termékhez kapcsolódó 2 db tanulmányutat szerveztünk. Szeptemberben a Dél-Mátra HACS fejlesztéseit tanulmányoztuk; októberben az UTIRO egyesület mutatta be a helyi élelmiszer-előállítás LEADER fejlesztési lehetőségeit.

2012-ben vettük fel a kapcsolatot egy osztrák LEADER szervezettel, a LAG Oststeirisches Thermenland Lafnitztal. A szervezetet 2012 januárjában látogattuk meg (MNVH-s támogatás igénybevétele). Az osztrák fél 2012 júniusában tett viszont látogatást. Egyeztetések során elkezdődött közös nemzetközi pályázati projekt kidolgozása, melynek beadása folyamatban van. („Tudatosan x 2”. Osztrák-magyar helyi termékfejlesztés a turizmusra alapozva vidéki régiókban címmel)

2012 júniusában az alternatív energiához kapcsolódó dél-dunántúli tanulmányutat szerveztünk a Fenntartható Fejlődésért Egyesülettel közösen.

A projektgenerálási, szaktanácsadási feladatokat a munkaszervezet látja el. E feladat érdekében 2010-ben az első körös LEADER ügyintézés lezárulta után projektötletelésre hívtuk fel az egyesület tagjait és a településeket. Az önkéntes felhívásra már 2010 november-decemberében érkeztek írásos javaslatok.

A projektgenerálási, szaktanácsadási feladatokat kiscsoportos formában vagy egyéni tanácsadás keretében biztosítja a munkaszervezet. Ezen folyamatokba közvetlenül a munkaszervezet 3 munkatársa (2 tanácsadó és a munkaszervezet vezető) kapcsolódik be. Közvetett ösztönző, motiváló tevékenységet végez az elnökség, élén az elnökkel, aki rendszeresen részt vesz a

többcélú társulások egyeztetőin, részletes tájékoztatást nyújt a HVS tartalmáról, a felülvizsgálat eseményeiről.

Az önkormányzati választások után külön hangsúlyt fektettünk az új polgármesterek programba vonására. Önálló rendezvényen ismertettük számukra a HVS alapjait és az egyesület munkáját.

Az egyesület tevékenységeiben biztosítottak a LEADER-szerű működés feltételei:

- terület alapú, multi-szektorális, integrált stratégiák alkalmazása, amelyek célja a helyi gazdasági potenciál egészének hasznosítása,
- alulról jövő kezdeményezések felkarolása,
- a helyi lakosság aktivizálása, bevonása a fejlesztési folyamatokba,
- kapcsolatteremtés, élő kapcsolatrendszer és együttműködés kialakítása a vidéki térségek között a megszerzett tudás és tapasztalatok közös hasznosítása végett,
- az innováció növelése,
- a helyi partnerség erősítése.

2012. december 31-én 124 taggal rendelkezünk, közülük 47 önkormányzat, 20 vállalkozó, 54 civil szervezet és 3 magánszemély (falusi vendéglátó).

A 2011. március 22-i közgyűlésen az alapszabály módosítása mellett az egyesület teljes tisztújítása is megtörtént.

Az Innovatív Dél-Zala Vidékfejlesztési Egyesület elnökségét 11 fő alkotja. A 11 főből 3 főt az önkormányzati szektor, 3 főt a gazdasági szereplők és 5 főt a civil szervezetek adnak. Az egyesület elnöki posztját önkormányzati szektor adja (Ódor László Zalamerenye polgármestere). Munkáját 2 alelnök segíti egy a civil oldalról, egy pedig a gazdasági szférából.

Az egyesület tevékenységét 6 fős Felügyelő Bizottság biztosítja, szektoronként (önkormányzat, civil, vállalkozó) 2-2 fő képviseléssel.

Az egyesület rendezvényei nyilvánosak. Az elnökségi, FB ülések időpontjáról az egyesület honlapjáról tájékozódhat az érdeklődő. A közgyűlések időpontjáról minden tag írásban (postai úton) kap tájékoztatást. A közgyűlések meghívói olvashatók a honlapon.

Az egyes ülésekről a jegyzőkönyvekbe bárki betekintést nyerhet (kivéve személyi kérdésekben) a munkaszervezet irodájában, ügyfélszolgálati időben.

Az egyesület honlapján, a dokumentumtárban elérhető az egyesület aktuális alapszabálya, SZMSZ-e, éves pénzügyi beszámolója.

A honlap „Működési költségek” fülén elérhető az egyesület MVH felé benyújtott kifizetési kérelmének részletes tartalma beadási időszakonként.

5. Mellékletek